

Insonet erranti digito, penitusque trabali
 Vede laborantes in carmina concitit undas.
 Vel qui more avium leste jaculentur in auras
 Corporaque adfixit ceteri crescentia nexu.
 Quorum compositam puer augmentatus in arcem
 Emitet. & vinctus plantæ vel cruribus hærens,
 Pendula librato figat vestigia saltu.
 Mobile ponderibus descendat pæga reductis,
 Inque chori speciem sonantes ardua flammæ
 Scena rotet. varios effingit Mulciber orbes
 Per tabulas impune vagus, pichæque citato
 Ludantigne trabes, & non permissa morari
 Fida per innocuas errent incendia turres,
 Lasciva subito confligant æquore lembi,
 Stagnaque remigibus spument iunissa canoris.
 Consul per populos, idemque gravissimus auctor,
 Eloqui, duplici vita subnixus in ævum,
 Procedit libris pariter, fastisque legendus.
 Accipiat patris exemplum, tributæque nepoti
 Filius, & corporis ne desit fascibus hæres.
 Decurrat trabeata domus, tradatque secures
 Mutua posteritas, servatoque ordine fati
 Malla continuo numeretur Consule proles.

IN EUTROPIUM

LIBER I.

Semiferos partus, metuendaque; pignora matris,
 Mœnibus è mediis auditum nocte luporum
 Murmur, & attonito pecudes pastore locutas
 Et lapidum diras hyemes, nianoque minæ
 Sanguineo tubuisse Jovem, pæceoque cruore
 Mutatos, visaque polo concurrere Lunas,
 Et geminos Soles mirari desinat orbis.
 Omnia cesserunt cuo vobis Consule monstra.
 Hoc ægli, terræque podor! trabeata p. r. urbes
 Ostentatur anus, titulumque effeminat anni.
 Pandite Pontifices Cumana carmina vatis.

Ful.

Fulmineos solers Etruria consulat ignes,
 Immersumque nefas sibiris exploret haruspex.
 Quæ nova portendunt Superi! Nilusque meatu
 Devius, & nostris tentat jam transfuga mundi
 Serubro miscere mari? ruptæque Niphate
 Rurium barbaricis Oriens vastabitur armis?
 An morbi ventura lues? an nulla colono
 Responso leges? quæ tantas expiet iras
 Victima? quo diras jugulo placabimus aras?
 Consule lustrandi falces, ipsoque litandum
 Prodigio: quodcumque parant hoc omine lata,
 Eutropius ceryice luat. sic omnia volvis?
 Hoc regni fortuna tenes? quamvis illa jocandi
 Sævitia? humanis quantum bacchabere rebus?
 Si tibi servili placuit fœdare curules
 Crimine, procedat laxata compede Consul,
 Rupta Quirinales sumant ergastula cinctus.
 Da saltem quemcumque virum, discrimina quædã
 Sunt famulis, splendorque; suus; maculaque; minorè
 Cognitionis habet, domino qui vixerit uni.
 Si pelagi fluctus, Libyæ si discis arenas,
 Eutropii numerabis heros. quot Jura, quot ille
 Mutavit tabulas, vel quanta vocabula vertit!
 Nudatus quoties, medicum dum consulit emptor,
 Ne qua per oculos lateat jactura dolorem?
 Omnes ipsoiuit pretii, venumque redibat,
 Dum vendi poterit, postquam deforme cadaver
 Mansit, & in rugas rotas defluxit aniles;
 Jam specie doni certatim limine plerunt,
 Et fœdum in ignavis properant obrudere munus.
 Tot transfata Jovis summissi colla vetustum
 Servitium, semperque novum, nec desistit unquam:
 Sæpe tamen caput, cunabula prima cruentis
 Dedita supplicis, rapitur callandus ab ipso
 Ubere: suscipiunt, matris post viscera, pæna.
 Ad volat Armenius cetero moerone recios
 Edoctus molire mares, damnoque nefandum
 Auctus pretium, secundum corporis ignem
 Sedibus exhausti geminis, unoque sub lecto
 Eripit officiumque patris, nomenque mariti.
 Ambiguit vitæ facit, penitusque supremum
 In cerebrum secti traxerunt frigora nervi.
 Laudemuse manum, quæ vires abstulit hosti?
 An potius læto cautam tribuisse queramur?

E 2 Pro.

Profuerat mansisse virum. felicior extat
Opprobrio. serviret adhuc, si fortior esse.

Inde per Assyriæ trahitur commercia ripæ.
Hinc fora venalis Galatæ duâore frequentat,
Permutatque domos varias. quis nomina possit
Tanta sequi? miles tabulis Ptolemæus in illis
Notior. hic longo lassatus pellicis usu
Donat Arinthæo. neque enim iam dignus haberi,
Nec maturus emi. cum fastiditus abiret,
Quam genuit, quanto plannit divorcia luctu!
Hæc erat heu, Ptolemæe, fides? hoc profuit ætas
In gremio consumpta tuo, lectulque jugalis,
Et ducti toties inter præsepia somni?

Libertas promissa perit, viduæque relinquit
Eutropium? tantaque premunt obliviam noctes,
Crudelis? generis pro fors durissima nostri!
Femina cum senuit, retinet connubia partu,
Uxorisque decus matris reverentia pensat.
Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo.
Cum forma dilapsus amor. desloruit oris
Gratia. qua miseri scapulas tutabimur arte?
Qua placem ratione senex? sic factus acutum
Aggreditur lenonis opus. nec segniss ad artem
Mens erat, officique capax, omneque pudoris
Hauserat insidias. custodia nulla tuendo
Fida toro. nulli poterant excludere vœtes.
Ille vel arata Danaen in turre latentem
Eliceret. fletus domini fingebat amanti.
Indomitasque mora, pretio lenibat avaras,
Lascivasque locis. non blandior ullus euntis
Ancillæ tetigisse latus, leviterque reductis
Vestibus occulto crimen mandasse fulturo.
Nec furtis quæsisse locum, nec fraude reperta
Cautior elusi fremitus vitare mariti.

Haud aliter juvenum flammis Epyreja Lais
Et gemino dotata mari cum ferta refundit
Canities, jam turba prociac, noctisque recedit
Ambitus, & raro pulsatur januatactus,
Seque reformidat speculo damare senectus:
Stat tamen, atque alias luccingit lena ministras,
Dilectumque diu quamvis longæva lupanar
Circuit, & recinet mores, quos perdidit ætas.
Hinc honor Eutropio. cumq; omnibus unica virtus
Esset in eunuchis, thalamos servare pudicos,

So-

Solus adulteris crevit. nec verbera tergo
Cessavere tamen, quoties decepta libido
Irati talisisset heri. frustra que rogantem,
Jactantemque suos tot jam per lustra labores,
Dotalem genero, nutritoremque puellæ
Tradidit. Bous rector, Consulque futurus
Pedebarat dominz crines, & sæpe lavanti
Nodus in argento lympham gestabat alumæ.
Et cum se rapido scissam procerat assu,
Patricius roles pavonum ventilat alas.

Jamque a vero laxata cutis, fulcisque genarum
Corruerat passa facies ragosior uva.

Flava minus presso finduntur vomere tura:
Nec vento sic vela tremunt. miserabile turpes
Exedere caput tinca. deserta patebant
Intervalla comæ: qualis siccitibus arvis
Arida sejunx seges interlucet arista:
Vel qualis gelidus pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco brumalis hincando.
Scilicet ut trabes injuria creveret olim,
Has in fronte notas, hoc dædæce addidit oris
Luxuriæ Fortuna suæ; cum pallida nudis
Ossibus horrorem dominis præberet imago,
Decolor & macies occurrit lædere omnes,
Aut pueris latura metus, aut tædæ mensis,
Aut crimen famulis, aut procedentibus oment,
Et nihil exhausto caperent in stipite lacri.
Sternere quippe toros, vel egdere ligna culinæ,
Membra negant. aurum, vestes, arcana tueri
Meus insida vetat. quis enim committere vellet
Lenoni thalamum? tandem cœu funas acerbum,
Insultantemq; suis trufere penatibus uobram.
Contemptu jam liber erat. sic pastor obcurum
Lactæ canem ferroque ligat, palcique revindum,
Dum validus fervare gregem, vigilique rapaces
Latrata terrene lupos. cum tardior idem
Jam scæbile læceras desecit fordidus aures,
Solvit, & exuto lucratur vincula collo.

Est ubi despectus nimis juvat. undique pulso
Per cunctas sicut fraudes impune vagari
Et fatis aperire viam. proh quisquis Olympi
Summa tenes, tantone libet mortaliarifu
Vertere? qui servi non est admissus in usum
Suscipitur regnis, & quem privata ministrum

E 3

De-

Dedignata domus, moderantem fuisse in aula,
 Ut primum verulam traxere palatia vulpem,
 Quis non ingemuit? quis non irrepere factis
 Obsequiis doluit toties venale cadaver?
 Ipsi quin etiam tali consorte tremebant
 Regales famuli, quibus est illustrior ordo
 Servitii, locumque sibi sperare superbi.
 Cernite quomodo Latius polcant annectere fallis;
 Cujus & eunuchus puduit, sed vilior ante
 Obscure latuit pars ignotissima turbae,
 Donec Abundanti furis, qui rebus hostis
 Exitium, primoque sibi produxit, ab imis
 Evectas thalamis fumos invasit honores,
 Quam bene dispositum terris, ut dignus iniqui
 Fructus consilii primis auctoribus inisset.
 Sic multos fluvio vates arente per annos,
 Hospite qui caelo monuit placere Tonantem,
 Inventas primum Bufidius imbuat aras,
 Et cecidit saxi, quod dixerat, hostia sacri.
 Sic opifex tauri, tormentorumque repletor,
 Qui funesta novo fabricaverat ara doli,
 Primus in expertum Siculo cogente tyraano
 Scussit opus, docuitque suum mugire juvenem.
 Nullius Eutropius, quam qui se proculit, ante
 Direptas possedit opes, nullumque priorem
 Perculit exilio, solumque hoc rite peregit,
 Aurem dammare suum: postquam oblitus pro
 Semi-vir excellam rerum sublatum in arce.
 Quod nec vota pati, nec fingere somnia possent,
 Vidit sub pedibus leges, in subjectaque colla
 Nobilitum, tantumque sibi permittere lata,
 Qui nihil optasset plus libertate mereri:
 Jam jam dissimulat dominos, atque tumescunt
 Serviles animi, procerum squalore repletus
 Carcer, & exulibus Merce, & campique gemiscunt
 Aethiopum, penus hominis plaga perfortam ad dens
 Marmaricus claris violator caedibus Ammon.
 Aperiens nihil est humili, cum surgit in altum:
 Cuncta ferit, dum cuncta timeat defixit in omnes,
 Ut se posse putent, nec bella retrior ulla
 Quam servi rabies in libera terga furentis.
 Agnoscat gemitus, & pœna parere nescit,
 Quam subit, dominique memor, que verberat, odite
 Adde, quod eunuchus nulla pietate moveret,
 Nec

Nec generi, native cavet, clementia cunctis
 In similes, animoque ligant confortia damni.
 Ille nec eunuchis placidus: sed pelus in aurum
 Æstuat, hoc uno frivolo facie libido.
 Quid aëros secuisse juvat? vis nulla cruentam
 Caltrat iveritiam, parvis exercita furtis
 Quæ valare penum, neglectaque foveverat arce
 Claustra temoliri, nunc uberiore rapina
 Peccata in orbemanus, quidquid se Tigris ab Æmo
 Dividit, hoc certa proponit merce locandum
 Inlitor imperii, caupo famosus honorum.
 Hic Asiæ villa pactus regio, ille redemit
 Conjugis ornato Syriam, dolet ille paterna
 Elthy nos mutasse domo, Iustitia parenti
 Vestibulo pretiis distinguit regula gentes.
 Tot Lælate, tot Pontus eat, tot Lydia nummis,
 Si Lyciam tenuisse velis, tot millia ponas:
 Si Phrygas, adde parum, propria solatia sortis
 Communis vult esse notas, & venditus ipse
 Vendat: cuncta cupit, erratum sæpe duorum
 Diversum suspendit onus: cum pondere iudex
 Vergat, & in geminis aëreat provincia lances.
 Nō pudet heu, Superi, populos vixite sub hasta?
 Vendentes certe pudeat. Quid iure sepulchrum
 Mancipium tot regna tenet, tot distrahit urbes?
 Pollemem folio Cræzum victoria Cyri
 Fregit, & Eunuchos fuerunt Pætolus, & Hermus?
 Attalus heredem voluit Roma relinquij,
 Restitit Antiochus præscripto margine Tauri,
 Indomitos curru Servillus egit Ilauros,
 Et Phatos Augustus jacuit, vel Creta Metello,
 Ne lion Eutropio quartus numerosior esset?
 In mercem veniunt Cilices, Judæa, Sophene,
 Romanique labor, Pompejanique triumphij.
 Quo frustibus auri cumulosque pignora tantis
 Succedant niteris? nubes ducale licebit
 Nunquam niteris eris, nonquæ pater hoc tibi ferrû
 Hoc natura negat, te grandibus India gemmis,
 Te solis Arabes dicent, te vellere Seres:
 Nullus inops adeo, nullum sic arget egestas,
 Ut velit Eutropij torturam & membra pacisci.
 Jamque oblita sui, nec sobria divitiis mens,
 In miseris leges, hominumque negotia ludit,
 Judicat eunuchus, quid jam de Consule miror?
 E 4 Pro.

Prodigium quodcumque gerit. qua pagina licet
 Femineas meminit? quibus unquam ſcſula terris
 Eunuchi videre forum? ſed ne qua vacaret
 Pars ignominia, neu quid reſtaret inaufum
 Arma etiam violare parat, portentaque monſtris
 Aggerat, & ſecum petulans agens erant.
 Erubuit Mavors, averſaque riſit Enoy,
 Deducit Eoam: quoties intenta lagittis
 Et pharetra fulgens anus exereat Amazon:
 Arbitrer aut quoties belli, pacique recurrit,
 Alloquiturque Getas, gaudet, cum viderit, loſſis,
 Et ſentit jam decſſe viros, incendia fumant,
 Muris nulla fides. ſqualeant populatibus agri,
 Et medio ſpes ſola mari. trans Phafin aguntur
 Cappadocum matres, Iſtaquilique abdoſta patris
 Caucaſias captiva bibunt armenta pruinas,
 Et Scythicus mutant Arggi pabula ſilvis.
 Extra Cimæ erias Taurorum clauſtra paludes
 Floſ Syriæ ſervit: ſpoliis nec ſufficit atrox
 Barbarus. in eadem vertunt faſtidia prædæ.
 Ille tamen (quid enim ſervum, mollemque pubebit?)
 Aut quid in hoc poterit vultu flagrare rubens?
 Pro viſtore redit. petitum vexilla ſequuntur,
 Et turmæ ſimiles. Eunuchorumque manipuli,
 Helleſpontiacis legio digniſſima ſignis.
 Obvius ire aliens, deſenſoremque reverſam
 Complecti. placet ipſe ſibi, laxatque laborat
 Diſtendiſſe genas, ſiſumque inſaſus anhelat,
 Pulvere reſperſus tinas, & ſolibus ora,
 Pallidior, verbiſque ſonat plora bile quiddam
 Ultra nequitiam fradus, & prælia narrat,
 Perque ſuam tremula teſtatur voce ſorcorem,
 Deſeciſſe vagas ad publica comoda vires:
 Cedere livori, nec ſuſtenteat procellas
 Invidiæ, mergique freſis ſpumantibus orat.
 Exoretque utinam. dum talia ſatur, ineptas
 Detergit lacrymas, atque inter ſingula dicta
 Flebile ſuſpirat. qualis venit arida focrus
 Longinquam viſura nurum. vix laſa reſedit,
 Et jam vina petit. quid te, turpiſſima, bellis
 Inferis, aut ſævi perentans Pallada campi?
 Tu potes alterius ſtudiis herere Minervæ;
 Tu telas, non tela, pati; tu flamina neſſe;
 Tu ſegnes operum ſollers urgere puellas,

Et

Et niveæ domine penſis involvere lanam.
 Vel, ſi ſacra placent, habeas pro Marce Cybellæ.
 Rauca Celænos ad tympana diſce ſurores.
 Cymbala ferre licet, peſtuſque illidere pinu,
 Inguinis & reliquum Phrygiis abſcindere cultris.
 Arma relinque viris. geminam quid dividis aulæ,
 Conariſque pios odiis committere fratres?
 Te magis, ah demens, veterem, ſi reſpicias, artem
 Conciliare deceat. geſſis pro talibus annuum
 Flagitet Eutropius, ne quid non pollideat unus;
 Dux acies, iudex prætoria, tempora Conſul.
 Nil adeo ſordum, quod non quaſta vetuſtas
 Ediderit, longique labor commiſerit ævi.
 OEdipodes matrem, natam duxiſſe Thyeſtes
 Cantatur. peperit fratres Jocaſta marito,
 Et Peloea ſibi. Thebaſac funera Trojæ
 Trifſtis Erichthei deplorat ſcena theatri.
 In volucrum Terens, Cadmus ſe vertit in anguem.
 Scylla novos mirata canes, hunc arbore figit,
 Elevat hunc pluma, ſquam ſiſ hunc fabula veſtit,
 Hunc ſolvit fluvio, nuquam ſpado Conſul in orbe
 Nec Jux, duſtorve fuit. quodcumque virorum
 Eſt decus, eunuchis ſocius eſt. exempla creantur
 Quæ ſocci ſuperent riſus, luſtusque corthurni.
 Quam pulcrè conſpectus erat, cum tenderet artus
 Ex ſanguis onerata toga cinſtusque gravatos,
 Indutoque ſenex obſcior iret in auro!
 Humani qualis ſimulatur ſimius oris,
 Quem puer aridens pretioſo ſtamine Serum
 Velavit, nudaſque nates ac terga reliquit,
 Luſtribrium menti; eredo peſtore dives
 Ambulat, & claro ſeſe deſormat amiſtu.
 Candida polluſus comitatur Curia ſalces,
 Forſitan & dominis præbet miracula liſtor
 Conſule nobilior, liberatæque daturus,
 Quam necdum meruit, ſcandit ſublime tribunal;
 Atque inter proprias laudes Ægyptia læciat
 Somnia, proſtratoſque canit de vate tyrannos.
 Scilicet in dubio vindex Bellona pendit,
 Dum ſpado Tircæſas, enervatūque Melampus
 Reptet, ab extremo referens oracula Nilo.
 Obſtrepuere avium voces, exhorruit annus
 Nomen, & inſanum gemino proclamat ab ore,
 Eunuchumque verat ſaſſis accedere Janus,

Et Sume-

Sumeret illicitos etiam si lignina faeces,
 Efferatur pe minus. Medis, leuibulque Sabazis
 Imperat hic lecus, reginarumque sub ardis
 Barbaræ pars magna facet: gens nulla probatur,
 Eunuchi quæ sceptrâ ferat. Tritonia, Phœbe,
 Vella. Ceres, Cybele, Juno, Latona coluntur.
 Eunuchi quæ templa Dei? quas vidimus aras?
 Inde sacerdotes: hæc intrat pectora Phœbus.
 Inde canunt Delphi. Troianam sola Mineram
 Virginitas Vestalis adit, flammâque tuetur.
 Hi nullas meriti vitæ, semperque profani.
 Nalciturad fructum molier, prolemque futuram.
 Hoc genus inventum est, ut feruiat, Herculis arcu
 Concidit Hippolyte. Danaï fugere bipennem
 Penthesilea tuam. claras Carthaginis arces
 Creditur, & centum portis Babylona superba
 Feminæ struxisse labor. quid nobile gessit
 Eunuchus? quæ bella tulit? quas condidit urbes?
 Illas præterea serum natura creavit:
 Illas fecere manus. seu prima Semiramis altu
 Assyris mentita vitium, ne vocis acuta
 Mollities, levesque genæ fe prodere possent,
 Hos sibi coniunxit similes: seu Parthica ferro
 Luxuries vetuit nasci leugini umbra,
 Servatoque diu puerili flore coegit
 Arte setaradantam Veneri servire iuventam.

Fama prius falso similis, vanoque videtur
 Ficta loco. levior volitare per oppida rumor.
 Riderique nefas: veluti nigramibus alis
 Audiretur odor, corvo certante ligastris.
 Quæ aliquis gravior morum. Si talibus, inquit,
 Creditur, & nuntiis turgent mendacia monstis:
 Jam te fludo volat, profert jam cornua vultur:
 Prona petunt retro fluvii iuga: Cadibus ortum
 Carmani texere diem: jam fragibus aptum
 Æquor, & ad vœtum silvis delphina videbo:
 Jam cochleis homines junctos, & quidquid inane
 Nutrit, Judaicis quæ pingitur India velis.
 Subicit & mixtas salibus lascivior alter:
 Miraris? nihil est, quod non in pectore magnum
 Concipit Eutropius, semper nova, grandia semper
 Diligit, & celeri degulit lingua sensu.
 Nil timet à tergo: vigilantibus undique curis
 Nocte, dieque patet. levis, facilisque moveri
 Sup-

Supplicibus, mediæque tamen mollissimus ira.
 Nil negat, & sese vel ne nescientibus offert.
 Quodlibet ingenio subigit, traditque fruendum.
 Quidquid amat, dabit illa manus, comunitur omni
 Fungitur officio. gaudetque potentia fœci.
 Hoc quoque consiliis peperit, meritoque laborum:
 Acciit & trabes arguta præ mihi dextra.

Postquam vera fides facinus vulgavit. Ecom
 Gemitus, & Romæ jam certius impulit aures:
 Eutropiumne etiam nostra dignabimur ira?
 Hic quoque Romani meruit pars esse doloris?
 Sic effata, rapit cæli per itania cursu
 Diva potens. unoque Padumtranslapsa volatu
 Castra sui rectoris adit. tum sorte decorus
 Cum Stilicone gener pacem implorantibus ultro
 Germanis responsis dabat. Jegelesque Caycis,
 Arduus, & flavis signabat iura Suevis.
 His tribuit reges, his obfide lætera sancit
 Indico: bellorum alios transcribit in usus,
 Militæ ut nostris detonsa Sicambria signis.
 Lætâ subit Romam pietas, & gaudia pane
 Moverunt lacrymas, tantoque exultat alumno.
 Sic arma mentis suo iam defensus juvenco
 Celsus assurgunt erræ cornua marri.
 Sic jam terribili stabulis dominumque feraturo
 Crescere miratur genitrix Maslyia leonem.
 Dimovit nebulam, juvenique apparuit ingens.
 Tum sic orsa loqui: Quantum te principe possim,
 Nunc lœgiqua dor ent, domito quod Saxone Teuthis
 Mitior, aut fracto secura Eritannia Pico.
 Ante pedes humili Franco, tristisque sorore
 Perfruo, & nostrum video, Germanice, Rhenum.
 Sed quid agam? diticos Oriens felicibus adis
 Invidet, atque alio Phœbi de cardine surgunt
 Crimina, ne toto conspiciet corpore regnum.
 Gildoniam taceo magna cum laude receptam
 Perfidiam, & fretos Eou robore Mauros.
 Quam suspecta famæ, quantum discrimina urbi!
 Nil tua, vel foerri nunquam non provida virtus
 Australem Ardosis pensasset frugibus annum.
 Invegit Rhodano Tiberina per ostia classes,
 Cinyphilique ferax Araris succellit arsis.
 Teutonici vomer, Pyreneique juvenci
 Sudaverè mihi, segetes mirantur lheras

Horrea : nec Libya feruntur damna rebellis
 Jam Transalpina contenti messe Quirites.
 Ille quidem solvit meritas, scit Tabraca, pœnas,
 Ut pereat quicumque tuis conflixerit armis.
 Ecce recens clades ab eisdem partibus exit,
 Terrorisque minus, sed plus habitura pudoris,
 Eutropius Consul. pridem tolerare fatemur
 Hoc genus, Arisco postquam fe regia iustu
 Sustulit, & nostros corrupti Parthia mores.
 Præcisi sed adhuc gemmis, vestique dabantur
 Custodes, sacroque adhibere silentia somno.
 Militia eunuchi nunquam transgressa cubile,
 Non vita spondente fidem, sed inertia tutum
 Mentis pignus erat. secreta monilia servent,
 Ornatus curent Tyrus : à fronte recedant
 Imperii. tenero tractari pectore nescit
 Publica Majestas, nunquam vel in æquore puppim
 Vidimus eunuchi clavo parere magistri.
 Nos adeo sperni faciles? orbisve cævina
 Villor? Auroram certe, quæ talia ferre
 Gaudet, & assueta sceptris muliebribus urbes
 Possident. quid belliferam communibus urant
 Italiam maculis, nocturaque probra severis
 Admiserunt populus? peregrina piacula forti
 Pellantur longe Latio, nec transeat Alpes
 Deducus, in foliis, quibus extitit, hæreat arvis.
 Scribat Halys, famæ scribat contemptor Orontes
 Perte, perque tuos obestor, Roma, triumphos,
 Nesciat hoc Tibris, nunquam poscentibus olim
 Qui dare Dentatis annos, Fabiisque solebat.
 Martius eunuchi repetet suffragia campus?
 Æmilios inter, servatoresque Camilos
 Eutropius? iam Chryfogonis tua, Brute, potestas,
 Narcissiisque datur? natos hoc dedere pœnæ,
 Profruit, & misero civem proponere patri?
 Hoc mihi Janiculo postis Etruria castris
 Quæsiit, & tantum fluvio Porthena remotus?
 Hoc meruit vel ponte Coeles, vel Mucius igne?
 Visceribus frustra casum Lucretia ferrum
 Merisit, & attonitum tranavit Clælia Tibrim?
 Eutropio fates adferabantur adempti
 Tarquinibus? quemcumque meæ vexere curules,
 Laxato veniat socium averlatas Averno
 Impenisi facris Decii prœcipite bustis,

Tor-

Torquaticæ truces, animosaque pauperis umbra
 Fabricii, tuque ô si forte inferna piorum
 Jugera & Elysiis scindis, Serrane, novales,
 Pœno Scipiadae, Pœno præclare Lutatii,
 Sicania Marcellæ ferrox, gens Claudia fargas,
 Et Curii ferries; & qui sub jure negasti
 Vivere Casareo. parvo procede sepulchro
 Eutropium passure Cato. remeate tenebris
 Agmina Brutorum, Corvinoarumque catervæ.
 Eunuchi vestros habitus, insignia sumunt
 Ambigui Romænae mares, rapueretremendas
 Hannibali, Pyrrhoque togas, stibella prossi
 Adspirant trabelis, jam non umbracula gellant
 Virginibus, Latias ausi vibrare secures.
 Linguite fgmineas infelix turba latebras,
 Alter quos pepulit sexus, nec faspicit alter.
 Exeti Veneris stimulos, & vulnere casti.
 Mixta duplex ætas, inter puerumque senemque
 Nil medium, falsi complete fedilia patres.
 Ite novi proceres, infæcundoque senatu
 Eutropium sipate ducem. celebrate tribunal
 Pro chalamis. verso jam disicite more curules,
 Non matrum pilenta sequi, neu prica revolvam,
 Neu numerem quantis iniusta mille per annos
 Sit retro decibus, quanti sedabitur ævi
 Canities? unam libeant quot secula culpam?
 Inter Ariathæi fastus, & nomen herile,
 Servus erit, dominoque suos æqualis honores
 Inferet. heu, semper Ptolemæi noxia mundo
 Mancipia! en alio lædor graviore Phothimo,
 Et patior majus Phario scelus, ille cruentem
 Consulis unius Pellæ ensibus hausit.
 Inquinat hic omnes, si nil privata movebunt,
 At tu principibus, nostræ tu prospice causæ.
 Regaleisque avertè notas, hunc aspicit unum
 Aula magistratum. vobis patribusque recurrit
 Hic alterum honos, in crimen contibus annis
 Parce, quater Consul, contagia fascibus oro
 Defensas ignava tuis, neu tradita libris
 Nomina, vestitus; meos quibus omne, quod abit
 Oceanus, domui, tanta caligine mergi,
 Calcarique sinas, nam quæ jam bella geramus
 Molibus auspiciis? quæ jam conubia prolem,
 Vel frugem lactura seges? quid fertile ter ris,

Quid

Quid plenum sterili poltre sub Constale nasci?
 Eunuchi si jura dabunt, legesque tenentur?
 D. caint pensa viri. mutatoque ordine rerum
 Vivat amazonio consula licentia ritu.
 Quid trahor ulterius? Stileico, quid vincere differet,
 Dum certare pudeat? nescis, quod turpiot hostis
 Læticia majore cadi? piratica Magnum
 Eri gis: illustre ac servilis lautea Crasium.
 Annuis. agnosco fremitum. quo palluit Furus.
 Quo Nauri. Gildoque sunt. quid Martia signa
 Sollicitas? non est jaculis, hastisque petendus.
 Conscia succumbent audito verberare terga.
 Ut Seytha post multos rediens exercitus annos
 Cùm sibi servilis pro finibus obvia pubes
 Iret, & aereet dominos tellure reverbos,
 Armatam ostensis aciem fudeat flagellis.
 Notus ab incepris ignobile reppulit horor
 Velgus; & obductus sub verbera torpuit ensis.

CL. CLAUDIANI

IN EUTROPIUM

LIBER II.

Prologus.

Qui modo sublimes rerum steterat habenas
 Patrielus, rursum verbera nota timet.
 Et solitos tardè passurus comedis orbes,
 In dominos vanas luget abisse minas.
 Culmine desectum vitæ fortuna priori
 Reddidit; in sano jam satiata loco.
 Scindere nunc alia meditatatur ligna secuti,
 Fascibus & tandem vapulat ille fais.
 Illatas Consul penas se nosse solvit.
 Annus qui stabens; hic dedit exilium.
 Inausultum populis in fe quoque vertitur omen.
 Sevrit in auctorem prodigijsus homos.
 Ablato penitus respicitur nomine fasti.
 Maturamque lucem sanior gula vomit.

Diffi-

Disimulant loci, conjuratique recedunt.
 Procumbunt pariter cum duce tora cohortis,
 Non acie victi, non obsidione fobacti,
 Ne pereant ritu; quo perire viri.
 Concidit exigua dementia vulnere chartæ.
 Confecti sævum littera Martis opus
 Mollis imagine detrudunt arce tyrannos,
 Et thalamo pulvis perdidit imperium.
 Sic juvenis nutante fide, veterique reducta
 Pellice, desecam linquit amico domum.
 Canicem largo raram de pulvere turpat,
 Et lacrymis rugas implet anile genus.
 Suppliciterque pius humilis prostratus ad aras
 Mitigat iratas voce tremente nurus.
 Innumeri glomerantur heri, sibi quisque petentes
 Mancipium solis utile supplicis.
 Quamvis sedit enim, mentemque obsecrator ore,
 Ira dabat pretium, pœna metetur emi.
 Quas spado, nunc terras, aut quem transibis in arcè?
 Cingeris hinc odiis, inde recedit amor.
 Utraque te gemino sub sidere regia damat.
 Hesperius nunquam, jam nec Eous eris,
 Mitor, cur, aliis qui pandere fata solebas,
 Ad propriam cladem, cœca Sibylla, taces?
 Jam tibi nulla videt fallax in omnia Nilus,
 Pervigilant vates nec, miserande tui.
 Quid soror? audebit tecum confendere puppim
 Et veniet longum per mare fida comes?
 An fortasse toros eunuchi pauperis odit.
 Et te nunc inopeat dives amare negat?
 Eunuchi jugulum primus sequisse fateris.
 Sed tamen exemplo non feriere tuo.
 Vive pudor satis. en quem tremuere tot arbes?
 En cujus populi sustinueret jugum?
 Directas quid plangis opes, quas natus habebit?
 Non aliter poteras principis esse pater.
 Improbe, quid pulsas muliebribus ultra querelis,
 Quod tibi sub Cypri litore parca quis?
 Omnia barbarico per te confusa tumultu.
 Crede mihi, terris tutius æquor erat.
 Jam non a mentos jaculis terrebris & arcu.
 Per campos volucrem non agitabis equum.
 Dilecto curvis Byzantius ore senatus.
 Curis consiliis æstuat orba tuus.

Eme-

Emeritam suspende togam. suspende pharetram,
 Ad Veneris partes, ingeniumque redi.
 Non bene Gradivo lenonia dextra servit.
 Suscipiet famulum te Cytherea libens
 Insula leta choris, blandorum mater amorum,
 Nulla pudicitia cura placere potest.
 Prospestant Paphia celsa de rupe puella,
 Sollicita, salvam dum ferat unda ratem.
 Sed vereor ne te teneant Tritones in alto
 Lascivas doctum fallere Nereidas.
 Aut iidem cupiant pelago te mergere venti,
 Gildonis nuper qui te tenere fugam.
 Inelyta captivo memoratur tabraca Mauro.
 Naufragio Cyprus sit memoranda tuo.
 Vecturum moriens frustra delphina vocabis.
 Ad terram solos devehit ille viros.
 Quisquis adhuc similes enuchus tendit in actus,
 Respicies Cyprum desinat esse feroc.

MYGDONII cineres, & si quid restat
 Eoi,
 Quod percat, regni, certè non augere
 falso

Prodigii patuerit minx, frustra quo peractio
 Vulnere monstriferi præfagia discussis anni.
 Cautior ante tamen violentum navita Corum
 Prospicit, & tumida subducit vella procelle.
 Quid juvat errorem merfa iam puppe fateri?
 Quid lacrymæ delicta levare? stant omnia vestri
 Consulis, immotis hæere picula fatis.
 Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
 Deterfum maculas. veteri post obruta morbo
 Corpora. Pagonias nequidquam ad moveris herbas
 Ulcera possessis alte suffusa medullis,
 Non leviori manu, ferro sanantur, & igni,
 Ne cocat frustra mox eruptura cicatrix,
 Ad vivum penetrant flammæ quo funditus humor
 Exsultat, & vacuis corrupto sanguine venis
 Exundat fons ille mali. truncantur & artus,
 Ut liceat reliquis securam degere membris.
 At vos egregie purgam creditis aulam,
 Eutropium si Cyprus habet vindicta mundi
 Semivir exal'erit, quis vos lustrare valebit
 Oceanus? tantum facinus quæ diluat ætas?

In-

Induerat necdum trabes: mugitus ab alto
 Redditus inferno rabies arcaeva cavernas
 Vibrat, & alterno confligit culmina lapsu.
 Bacchatus per operta tremor Chalce Jona movit
 Pronus, & in geminas nutavit Bosphorus urbes.
 Concurrere freti fauces, ratiæ revulsa
 Vitant instabilem rursum Symplegada nautæ.
 Scillicet hæc Syglex præmitunt signa forores.
 Et sibi jam tradi populos hoc consule gaudet:
 Mox oritur diversa lues. hinc Mulciber ignes
 Sparferat. hinc victa proruperat obicæ Nereus,
 Hæc flagrat hæc tædæ natant, quæ Numina, pænam
 Seryaris sceleris, custost cladibus omnia
 Conflitit? incumbas utinam, Neptune, tridentis
 Pollutumque solum toto cum crimine mergas.
 Unam pro mundo furis concedimus urbem.
 Utque semel patuit monstris iter, omnia tempus
 Nacta suum propeant, nasci tum decolor imber,
 Infantumque novi vultus, & dissona partu
 Semina, tum lapidum stertus, armenta que vulgo
 Aula loqui, mediisque feræ se credere muris.
 Tum vates sine more rapi, lymphataque patium
 Pectora terrifici stimulis ignoscere Phœbi.
 Fac nullos cecinisse Deos. adeone reclusi
 Quisquam cordis erit, dubitet qui partibus illis
 Affore fatali: castrati Consulis annum?
 Sed quam cæcus inest vitis amor! omne futurum
 Despicitur, laudentque brevem præsentia fructum
 Hærit in vitium damni secura libido.
 Dum mora supplicii lucro, serumque, quod inflat,
 Creditur. haud equidem contra tot signa Camillo
 Detulerim fauces; ne dum, prolixus? inerti
 Mancipio cui cuncta licet responsa iuberent,
 Hortantemque hæc psonderet prospera Divi,
 Turpe fuit cessisse viros. exquirite retro
 Crimina continui lætis annalibus ævi,
 Priæca recentis evoluite sæcula fastis.
 Quid sentis in sandi Capræ, quid scena Neronis
 Tale ferunt? spado Romuleo succinus amictu
 Sedit in Augustis larius. vulgata patebat
 Aula salutantum studiis. huc plebe senatus
 Permixta, trepidique duces, omnifque potestas
 Confluit, advolvi genibus, contingere dextram
 Ambitus, & votum desotimibus oscula rugis

Fi-

Figere, praesidium legum, genitorum vocatur
 Principis, & lamulum dignatur regia patrem.
 Posteritas, admittit fidem: monumenta petuntur
 Dedeccoris, multaque gemant incudibus aera
 Formatura nefas. hec iudicis, illa togati.
 Hic niter aemati species: noni: totos ubique
 Fulget eques: praetereunuchis Coria vultus.
 Ac veluti caveant, ne quo consistere virtus
 Possit pura loco, cunctas hec ote laborant
 Incessare vias, manant immota precamur,
 Certa que perpetui sint argumenta pudoris.
 Subter adulescentes tituli, nimia que leguntur
 Vel maribus laudes: claro quod nobilis ortu
 Conviva est domini: quod maxima praesilia solus
 Impleat, & patitur miles: quod tertius urbis
 Conditor, hoc Byzas, Constantinosque videbunt?
 Inter que tumidas leno producere cenas
 In lucem, fetere meum, dispergere plausum
 Empuras in vulsus opes, totoque theatris
 Indulgere dies alieni prodigium auri.

At foror, & si quid portentis creditur, uxor
 Mellebat matres epulis, & morz pudice
 Coniugis, eunuchi celebrabat vota mariti.
 Hanc amas, hanc summa de re, vel pace, vel armis,
 Consultit, huic curas, & clausa palatii mandata
 Ceu stabulum vacuamque domantibus magna tueri
 Regna nihil? patiensque iugi delictur orbis?

Mithralternum Zephyriam bsumam teporem
 Senterat, & primi laxabant germina flores.
 Jamque iter in gremio pacis soleme parabant
 Ad moros, Ancyra, tuos, auctore perpetuum
 Eutropio, pelagi ne tadia longa subirent,
 Sed vaju lascivis flueret discursibus Atlas:
 Unde tandem tanta sublimes mole redibant,
 Ceu victos trahebat Medos, Indumque bibissent.

Ecce autem flavis Gradivus abulque Gelonis
 Arva cruentato repetebat Thracia cursu.
 Subsidunt Pangaea rotis, atque sono
 Stridunt: axe nives, ut vertice constitit Aemi,
 Feminis aequae togas pressis confexit habenis.
 Subrisit crudele pater, crillisque micantem
 Quassaba paleam: tunc implacabile nomen
 Bellenam altoquitur, que sanguine fordida veste
 Illyticis pingues pedebat Ilragibus hydros

Nec

Necum mollitix, necum, germana, medeci
 Possumus Eoz? nunquam corropta rigescunt
 Secula? Cappadocum tepidis Argeus acervis
 Aëliat, infelix etiam unum pallet Oronus,
 Dum pereant, meminere mali: si corda parumper
 Respirare sinas, nullo tunc iunera lentu
 Praetereunt, tantique levis sacra cruoris.
 Adspicis obscenum facinus? quid erinibus ora
 Procegis? en quales sese diffusant in actus
 Parva quies! quantum nocuerunt otia ferri!
 Qui caruit bellis, eunuchus traditur annus,
 Aetum de trabecis esset, si partibus una
 Mens foret Hesperis, rueret destituta vetustas.
 Nullaque calcati flarent vestigia juris,
 Ni memor imperii scilico, morumve priorum
 Turpe relegasset deserto tibride nono,
 Intactamque novo servasset crimine Romam,
 Ille dedit portum, quo le pulsata referret
 Majestas Latii, deformateque seceres.
 Ille dedit fastos, ad quos Oriente relicto
 Confugeret: sparsum maculis servilibus avom,
 Quam similes hanc aula viros! ad magna visus
 Dirige. Num saltem tacita formidine moliant?
 Num damnant animo? plaudentem ecece Senatū,
 Et Byzantinis proceres, Graioque Quirites,
 O patribus plebes, o digni Consul patres!
 Quid, quod & armati cessant, & nulla virilem
 Inter tot gladios sexum renimiscitur ira?
 Hucine nostrorum cinctus abiere nepotum?
 Sic Bruti despectus honoris ignoscere parenti
 Romule, quod serus temeratis tacibus ultor
 Advenio. Jamjam largus hanc gaudia faso
 Compentent lacrymis, quid dudum insane moribus
 Tartaream, Belloa, cubam? quid stringere tal-
 cem.

Qua populos à sirsse metas? molire tumultus,
 Excute delicias. Thracum Macedumque ruina
 Tædet, & in gentes iterum sevirte sepultas.
 Damna mirus consuetu movent, trans equora legvas
 Verte faces: aliis exordia lumen rapinis.
 Non tibi Ripheis hostis quærendus ab oris.
 Non per Caucasias accito turbine yalles
 Est opus. Oltrogothis colitur, mixtisq; Gruthungis
 Phryx ager, hos parva poterant impellere caulis

In

In scelus, ad mores facilis natura reverti.
 Sic eat: in nostro quando iam milite robur
 Torpuit, & molli didicit parere magistro.
 Vindicet Arcobus violatas advena leges.
 Barbara Romano succurrant arma pudori.
 Sic fatus, clypeo, quantum vix ipse Decorum
 Arbitet, infesto cum percutit agria nimbo,
 Intonuit: responfat Athos, Æmuliq; remugit;
 Ingeminat raucum Rhodope concussa fragorem.
 Cornua cana gelu mirantibus extulit undis
 Hebrus, & exanguem glacie timor alligat Istrum.
 Tunc adamante gravem, nodisq; rigentibus halla
 Telum ingens, nullique Deo Jaculabile, torfit.
 Fielate ruptis via nubibus, illa per auras
 Tot freta, tot montes, uno contenta volatu
 Transiit, & Phrygiæ mediis affigitur arvis.
 Sensit humus; gemuit Nyxos palmitæ felix
 Hermus, & aurata Pædulus inhorruit urna:
 Totaque submissis severunt Dindyma silvis.
 Nec Dea præmissis fridorem segnius hault
 Consequitur, centumque vias meditata nocendi,
 Tandem Targibilum (Gætica dux improbus alg
 Hic erat,) aggreditur, viso tum forte redibat
 Eutropio vacuus donis, seritæque dolore
 Creverat, & tenens etiam quæ crimina suadet
 Ingeniis, Scythicum pectus flammabat egestas.
 Huic sese vultu simulata conjugis offert,
 Mentitoque ferox incedens barbara gressu,
 Carbascos induta sinus, post terga redudas
 Uberibus propior mordebat fibula veites:
 Laque orbem tereti mitra redimente capillum
 Struxerat, & vitrides flavefcere jussert angues.
 Advolat, ac niveis reducem complexitur ulnis,
 Insuditque animo furiale per oscula virus.
 Principe quam largi veniat, quas inde reportet
 Divitias, altu rarbem motura requirit.
 Ille iter ingratum, vânos deslere labores.
 Quos super eunuchi fastus, quæ probra tulisset.
 Continuo fecat ungue genas, & tempore pandit
 Arrepto gemitus: I nunc, devotus aratri
 Scinde solum, positoque tuos mucrone sodales
 Ad rastrofudare doce: bene rura Gruthungus
 Excolat, & certo disponet fidere vites.
 Felices alia, quas debellata maritis

Oppi-

Oppida, quas magni quæsit viribus ornant
 Exuvie, quibus Argivæ, pulcræve ministrant
 Theffalides, famulas & quæ meruere Læonias.
 Me nimium timido, nimium junxere remisso
 Fata viro, totum qui degeneræc Istrum,
 Qui refugit patriæ ritus, quem detinet aequi
 Gloria, concessioque cupit vixisse colonus,
 Quæ dominustrato, quid pulera vocabula pigris
 Præteritas vitici? probitatis inertia nomen,
 Justitiam formido subit, tolerabis iniquam
 Pauperem, càm tela geras? & flebis inultus,
 Cùm pateant tante nullis custodiibus urbes?
 Quippe metus pœnæ, pridem mos ille vigebat,
 Ut meritis colerent, impacatisq; rebelles
 Urgent odii. at nunc, qui federa rumpit,
 Ditur: qui servat, eget, vastator Achivæ
 Gentis, & Epirum nuper populatas inultam
 Præfidet Illyrico. Jam quos obfedit, amicus
 Ingreditur muros, illis responfa daturus.
 Quorum conjugibus potitur, natoque peremit.
 Sic hostes punire solent, hæc præmia solvunt
 Excidiis, cunctis adhuc? numerumque tuorum
 Respicias, exigamque manum? tu tumpie quietem.
 Bella dabunt socios, nec te tam prona monerem,
 Si contra paterere viros, nunc alter in armis
 Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
 Credidit, hos Aquile, Romanæq; signa sequuntur.
 Incipe barbaricæ tandem te reddere vitæ.
 Te quoque jam timentæ, admittenturq; nocentem,
 Quem sperere pium, ipsolis, prædaque repletus,
 Cum libeat, Romanus eris, sic fata, repente
 In diram se vertit avem, rostroque recurvo
 Turpis, & infernis tenebris obsecurior, alas
 Auspicium veteri sedit feralè sepulchro.

Ille, pavor postquam resoluta corde quievit,
 Et rigida sedere comæ, non distulit atrox
 Jussa Deæ: sociis, quæ viderit, ordine pandit.
 Invitæque sequi, conjurat barbara pubes
 Nacta ducem, Latitæque palam defecit ab armis.
 Pars Phrygiæ, Scythicis que cunctis; Trionibus alget
 Proxima, Bithynios: Solem quæ condit, Jonas:
 Quæ levat, attingit Galatas: utrimque propinqui
 Finibus obliquis Lydi, Pifidæque feroces
 Continuante australe latus; gens una, luere

Tot

Tot quondam populi, priticum cognomen & unum
 Appellata Phryges, sed quid non longa valebit
 Permutare dies? disti post Maeona regem
 Mxones. Agnos infedit Graecia portus.
 Thyni Thracetis erant, quae nunc Bithynia fertur,
 Nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
 Illis ante vagus tandem regionibus haesit,
 Getaeque deposuit iam Grajo mitis amictus.
 Pro Rheno poturus Halyn, dat cuncta vetustas
 Principium Phrygiis; nec rex Aegyptus ultra
 Restitit, humani postquam puer uberi expers
 In Phrygiam primum laxa vit murmura vocem.
 Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim
 Tibia, sudatam cum reddidit umbra Minervam,
 Hic & Apollinea vicus tellurine passor
 Sussonia memores illustrat pelle Celenas.
 Quatuor hic magnis procedunt fontibus amnes
 Auriferi: nec miror aqnas radiare metallo,
 Quae toties lavere Midam, divere ad Aqstrum
 Cursus & Arctoom fluviis mare. Dindyma fundunt
 Sangarium, vitrei qui puro garcite Galli
 Ausus Amazonii desertur ad ostia Ponti,
 Icarium pelagus Mycaleaque litora iuncti;
 Marisa, Maanderque petant: sed Marisa velox
 Dum suis est flexusque carens, iam flumine mixtus
 Mollitur, Maander, tuo, contraria passus,
 Quam Rhodano simulatus Arar: quos inter aprica
 Planities Ceresique favet, densisque ligatur
 Vitiibus, & glaucis fructus atollit olivae,
 Dives equi, felix pecoram, pretiosaque pischo
 Marmore, purpureis cui cedit Synnada vasis
 Talem tum Phrygiam Geticus populatibus usi
 Peramiserit Dei, securas barbaras urbes
 Irrumpit, facileque capite, spes nulla salutis:
 Nulla fuga, putribus iam propugnacula faxis
 Longo contruerant avos, pacisque senecta.

Interea gelid & secretis rupibus Ida
 Dum sedet, & thalios spectat de more Cybelle,
 Curetumque alacres ad tympana fuscitat enses;
 Aurea sanctarum decus immortale comarum
 Desfluxit capiti turris, lummoque volutus
 Vertice, crinalis violatur pulvere maris.
 Obsupere truces omen Corrbantes, & uno
 Fixa metu ticitas praesertim Orgia buxos.

In.

Indoluit genitrix, tunc hic commota profatur:
 Hoc mihi jam pridem Lachesis grandaeva canebat
 Augurium: Phrygia casus venisse supremos
 Delapsum testatur apex, heu, sanguine qualis
 Ibi Sangarius, euantraeque cadavera lenti
 Maandri passura moras: immobilis haeret
 Terminus, haec dudum nato placere Tonanti,
 Paret finitimis lucus; frustra que Lyzi
 Non defensoros implorat Lydia tholos.
 Jamque vale Phrygiae tellus, per totaque flammis
 Maenia, conspicuas quae nunc atollitis arces,
 Mox campi nudumque solum, dilecta valere
 Flumina; non vestris ultra bacchabor in antris;
 Nec juga sulcabit noster Berecynthia currus.
 Dixit, & ad tristes convertit tympana planctus,
 Labentem patriam sacris ululatibus Atys
 Personat, & lacrymistorvi maduere leones.
 Eutropius, quamvis hequeat metuenda taceri
 Clades, & trepidus vulgaverit omnia tumor,
 Ignorare tamen fingit, regniqae ruinas
 Ditiinulset, parvam latronum errare catervam:
 In fontes tumentis maerit, quam tela, parari:
 Nec docet fraudandas iactat, sed iudice, vires,
 Vasta velut, Libyae venantum vocibus ales
 Cum premitur, calidas gustat transmittit arenas,
 Inque modum velli finitatis flamine pennis
 Pulverulenta volat; si jam vestigia retro
 Clara sonent, oblata iuga stat lumine clauso
 Ridendum revoluta caput, credique latere,
 Quem non ipsa videt, lurtim tamen audua mittit
 Cum donis promissa novis, si forte rogatus
 Desinat, ille semel nox dulce diene praedixit
 Se famulo servire negat, nec grati timentum
 Manera, militiam nullam, nec prima superbus
 Cingula dignari, non quis non Consul tali
 Vilis honos? postquam precibus miscelere nullis,
 Non auto cessare videt, creberque securit
 Nuncius incallum, nec ipsam sedentis extat:
 Tandem consilium belli confessus agendi,
 Ad sua tecta vocat, iuvenes venere protervi,
 Lascivique scutes, quibus est iniquis de non
 Gloria, corruptaque dapes iniquis decorum:
 Qui ventrem inuisant pretio, traduntque palato
 Sidercas Junonis aves, & si qui loquenda

Gnara

120 CL. CLAUDIANI
 Gnara coloratis viridis deserit ab Indis,
 Quæ sitos trans regna cibos: quorumq; profundam
 Ingluviem non Ægeus, non alta Propontis,
 Non freta longinquis Mæotia piscibus æquent.
 Vestis adornatæ studium, laus maxima risum
 Per vanos movisse sales, minimeque viriles
 Munditiæ, compti vultus, onerique vel ipsa
 Serica, si Chunnus fuerit, si Sarmata, portas,
 Solliciti scenæ, Romanam contemnere suæti,
 Mirarique suas, quas Bosphorus alluit, ædes:
 Saltandi dociles, aurigandique periti.
 Pars humili de plebe duces, pars compede furas,
 Cruraque signati nigro liventia ferro
 Jura regunt, facie quamvis inscripta repugnet,
 Sequæ suo prodant titulo, sed prima potestas
 Eutropium præfert, Hæso subnixæ secundo.
 Dulcior hic sanè cunctis, prudentique movendi
 Juris, & admodò qui temperet omnia sumo
 Fervidus; accensam sed qui bene decoquatiram.
 Confidunt apices gemini diritionis Eox,
 Hic coquus, hic leno, defessi verberè terga,
 Servitio, non arte pares, hic sapius emprus,
 Alter ad Hispanos nutritus verna penates.
 Ergo ubi collecti proceres, qui rebus in arsis
 Consulerent, tantisque darent solatia morbis;
 Obliti subito Phrygiæ, belloque relicto
 Ad solitos capere Jocos, & jurgia Circi
 Tendere, nequicquam magna configitur ira,
 Quis melius vibrata puer vertigine molli
 Membra rote? verrat quis marmora crine supino?
 Quis magis enodes laterum detorqueat arcus?
 Quis voci digitos, oculos quis motibus apret?
 Hi tragicos meminere modos: his fabula Tereus,
 His nec dum commissa choro cantatur Agave.
 Increpat Eutropius: Non hæc spectacula tempus
 Poscere: nunc alias armorum incumbere curas.
 Se satis Armenio seffum pro limite cingi,
 Ne tantis unum subsistere posse periclis
 Ignoscant lenio: juvenes ad prælia mittant.
 Qualis pauperibus nutrix invisa puellis
 Alidet, & tela communem quærere victum
 Rauca monet, festus illa Iustitæ diebus
 Orant, & positis æquævas visere pensis,
 Iratque operi jam lasso pollice fila

Tur-

IN EUTROPIUM LIB. II. 121

Turbant, & teneros deterunt flamine stetus.
 Emicat extemplo cunctis trepidantibus audax
 Crassa mole Leo, quem vix Cyclopia solam
 Æquatura famas, quem non jejuna Celæno
 Vinceret, hinc nomen fertur meruisse Leonis.
 Acer in abscentes linguæ, jactator, abundans
 Corporis, exiguusque animi, doctissimus arctis
 Quondam lanificæ, moderator pædinus uncti.
 Non alius lanam purgatiss fordidus æque
 Præbuerit calathis, si similis nec pinguis quiquam
 Vellera per tenues ferri producere rimas.
 Tunc Ajax erat Eutropii, latèque fremebat,
 Non septem vasto quatiens umbone juvenos:
 Sed, quam perpetuis dapibus pigroque sedili
 Inter annos interque colos oneraverat alvum.
 Exurgit tandem, vocemque expromit anhelam:
 Quis novus hic torpor, socii? quoniam usque sedemus
 Femineis clausi thalamis, patimurque periculum
 Gliscere desidia? graviorum turba malorum
 Textitur, ignavis trahimus dum tempora votis.
 Me petit hic sudor, numquam mea dextera legnis
 Ad ferrum, faveat tantùm Tritonia cæpris,
 Inceptum peraratur opus, jam cuncta furorè
 Qui gravat, efficiam leviorè pondere lanæ
 Targibilum tumidum, defertorelique Gruthungas
 Ut Miseras populabor oves, & pæce relata
 Prissina restitum Phrygiæ ad flamma matres.
 His dictis iterum sedit, sit plausus, & ingens
 Concillii clamor, qualis resonantibus olim
 Exoritur caveis, quoties crinitus ephesus
 Autrigidam Nioben, aut stentem Troada fingit.
 Protinus excisus iter irremabile signis
 Arripit, inausultoque jubet bubone moveri
 Agmina, Mygdonias mox impletura volucres,
 Pulcer & urbana cupiens exercitus umbræ,
 Assiduous Iudis, avidus splendere lavacris,
 Nec soles imbrese pati, multumque priori
 Dispar, sub clypeo Thracum qui ferre pruinas,
 Dum Scilico regeret, nudoque hycemate sub axe
 Sueverat, & dæris haurire bipennibus Hebrum.
 Cum duce mutata vires, Byzantia robur
 Fregit luxuries, Ancyranique triumphi.
 Non peditem præcedit eques: non comoda castris
 Eligitur regio, vicibus custodia nullis

F

Advi-

Advigilat vallo. non explorantur eundæ,
 Vixitque que viz. nullo se cornua secunt
 Ordine. confusi passim per opaca vagantur
 Lustra, par ignotas angulo tramite valles.
 Sic vacuæ rectoris equi, sic orba magistro
 Fertur in abruptum calu, non federe, puppis.
 Sic ruit in rupes amido pitæcæ edali
 Bellua, sulcandas qui pravus edoet undas,
 Immensumque pecus parvæ moderamine caule
 Temperat, & tanto conjungit fœdera monstro.
 Illa natat rationis inops, & cæca profundi
 Jam brevibus depreña vadis, ignara reverti
 Palpitat, & vanos seopulis illidit hiatus.
 Targibilus simulare fugam, statufque Leonis
 Spe nutrire leves, improvisulque repente,
 Dum gravibus marceat epulis, hostique catenas
 Inter vina crepant, largo sopita Lyæo
 Castra subit, pereunt alii, dum membra cubili
 Tarde levant: alii leto junxere loquorem:
 Ast alios vicina palus sine more ruentes
 Escipit, & cumulis immanibus aggerat undas.
 Ipse Leo dama, cervoque fugacior ibat
 Sudaam tæmebundus equo: qui pondere postquæ
 Decidit implicibus limo, cunctantia pronus
 Per vada reptabat cæno subnixæ tenaci.
 Mergitur, & pinguis sulphurat corpore moles,
 More suis; dapibus que jam devota futuris
 Turpe gemit, quoties Hostius mucrone corusco
 Armatur, cingitque sinus, læcumque valutat,
 Quas figat verubus partes, quæ frustra calenti
 Mandat aquæ, quantoque cutem distendat echino,
 Flagrat opus: crebræ pulsatus perstrepit ictu.
 Contextæ variis penetrans Chalcedona nidor.
 Ecce Jævis frondes à tergo coëquit aura:
 Credit tela Leo, valuit pro vulnere terror,
 Implevitque vicem lænæ, vitæque nocentem
 Integer, & sola formidine laucius, efflat.
 Quis tibi traquantos pro pecine, degener, censes,
 Quis solio campum prætere sua sit avico?
 Quam bene teæntem laudabas carmina tutus,
 Et maturis pe llebas frigora mensis!
 Hic miserande læces: hic, dum tua vellera vitas,
 Tandem sula tibi neverot ultima Parex.
 Jam vaga pallentem densis terroribus aulam

Fama

Fama quatit fratras acies, delera cænebat
 Agmina. Meonios tordari cadibus agros,
 Pampylus, Pisdalæque rapi. metuendus ab omni
 Targibilus regione trion. modò tendere cursum
 In Galatas, modò Bithynis incumbere fertur.
 Sunt qui per Cilicæ rupto descendere Tauro:
 Sunt qui correpis ratibus, terræque marique
 Adventare ferant. geminantur vera pavoris
 Ingenio, longè spectari e puppius urbes
 Accensas, lucere fretum, ventoque citatas
 Omnibus in pelago velis hæere favillas.
 Hos inter strepitus funestior advolat alceæ
 Nuncius, armatam rursus Babylona minari
 Rege novo: refides Parthos, ignava perolos
 Otia, Romana jam finem querere paci.
 Rarus apud Medos regum cruor, unaque cuncto
 Poena manet generi, quamvis crudelibus æque
 Pareat dominis. sed quid non audeat ænus
 Eutropii? socium nobis sidumque Saporem
 Perculit, & Persas in regio vulnera movit;
 Rupturæque fidem, leto pars ne qua vacaret,
 Eumenidum tradas trans flumina Tigridis egit.
 Tum verò cecidere animi, tantique procellis
 Deficiunt, septi latrantibus undique bellis
 Inferostantem Superos, & Confulis omen
 Agnovere sui. nec jam revocabile damnum
 Evento rerum solido didicere magistro.

Namque ferunt geminos uno de læmine fratres
 Japetionidas generis primordia nostri
 Dissimili fixisse mano, quosæumque Pro metheus
 Excoluit, multoque innexuit æthera limo;
 Hi longè ventura notat, dubiique parati
 Casibus occurrunt fabro meliore politi,
 Deteriore lupo pravus quos condidit auctor,
 Quem meritis Graii perhibent Epimechea vates,
 Et nihil ætheis sperat per membra vigoris;
 Hi pecudum ritu non impenduntia vitant,
 Nec res ante vident: accepta clade queruntur,
 Et feri transacta gemunt. Jam sola renidet
 In Stillicone salus, & cuius semper acerbum,
 Ingratumque sibi factorum conciliis horror
 Credidit adventum: quem si procedere tantum
 Alpibus audissent, mortem, penasque tremebant,
 Jam cuncti venisse volunt, sceleræque priorum

F 2 Peni-

Pœnit, hunc tantis bellorum sidus in undis
 Sperant, hunc pariter Iusti, fonteq; precantur.
 Ceu pueri, quibus alta pater trans aquora merces
 Decehit, intenti ludo, studiisque soluti,
 Latius amoto passim custode vagantur.
 Si gravis auxilio vacuas invaserit ædes
 Vicinus, laribusque suis proturbet inultos,
 Tum demum patrem implent, & nomen inani
 Voce cient, frustra que oculos ad littora tendunt.
 Omnes supplicio dignos letoque fatentur,
 Qui se tradiderint Quisili, Stilicis relicto.
 Mutati stupere diu, sensuque reducto
 Paulatim proprii mirantur monstra furoris,
 Avertuntque oculos, projectis fascibus horret
 Lictor, & infames labuntur sponte secures,
 Quales Aonio Thebas de monte reversæ
 Mznades. infœcis Pentheo sanguine thyrsis,
 Cùm patuit venatus atrox, matricem rotatum
 Conspxere caput, pressas caligine figunt,
 Et rabie demissæ dolent, quin protinus ipsa
 Tendit ad Italia in supplex Aurora potentem,
 Non radiis redimita comam, nec flamma vultum,
 Nec croceum vestita diem, stat livida lusu:
 Qualis erat Phrygio tegebat cum Memnona busto.
 Quam simul agnovit Scilico, nec causa latebat,
 Restitit, illa manum victricem amplexa moratur,
 Altaque vix lacrymans inter suspiria fatat.
 Tantane te nostri ceperunt cœca mundi?
 Sic me ludibrium famulis, risumque relinquis,
 Dux quondam, cœtorque meus, solamque tuervis
 Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
 Cernere jam licuit? sic te victoria nobis
 Eripuit, Gallisque dedit? Rufinus origo
 Prima mali, geminas inter discordia partes
 Hoc auctore fuit, sed jam majora moventi
 Occurrit Iusta rediens exercitus ira,
 Fortis adhuc, ferrique memor, brevis inde relaxit,
 Fallaque libertas, rursum Stilicœnis habenis
 Sperabam me posse regi, proh cœca futuri
 Gaudia! fraterno coniungi ceperat orbis
 Imperio, (quis enim tanto terrore recentis
 Exempli paribus sese committeret ausis?)
 Cùm subitò monstrofa lues, turpisque relatu
 Fabula, Ruffini castratus profluit heres:

Et

Et similes iterùm luctus fortuna reduxit,
 Ut solum domini sexum mutasse videret.
 Hic primùm thalami clausuris delicta tegebat
 Clam timideque iubens, erat invidiosa potestas,
 Sed tamen eunuchi, necdum fide publica Jura
 Sumere, nec toras audebat vertere leges.
 At postquam pulsisque bonis & face retenta
 Pejores legit socios, dignulque fatesles
 Hinc Hofius stetit, inde Leo: fiducia crevit,
 Regnandique palam flagravat aperta libido.
 Patricius Coniul maculat, quos vendit, honores
 Plus maculat, & quos ipse gerit, Jam signa tubaque
 Mollescunt, ipsos ignavia fluxit in enses.
 Insultant merito gentes, faciliq; volentum
 Præda sumus, Jam Bithoniis Æmoque nivali
 Vastior expulsi orientis squalebit aratis.
 Hei mihi quas urbes, & quanto tempore Marcis
 Ignaras, uno rapuerunt prælia cursu!
 Nuper ab extremo veniens equitatus Araxe
 Terruit Antiochi muros, ipsumque decoræ
 Penè caput Syriæ flammis hostilibus arsit.
 Utque gravis spoliis, nulloque obstant, profunda
 Lætus cæde redit, sequitur mucrone secundo
 Continuum vulnus, nec jam mihi Caucaus hostes,
 Nec mittit gelidus Phasis, nascuntur in ipso
 Bella sinu, legio pridem Romana Gruthungi,
 Jura quibus vitas dedimus, quibus arva, domosq;
 Præbuimus, Lydos, Afigueque uberrima vastant
 Inibus, & si quid tempestas prima reliquit,
 Nec duce, nec numero, freti: sed inertia nutrit,
 Proditioque ducum, quorum per crimina miles
 Captivis datterga suis, quos teste fugebat
 Danubio, partemque timet, qui repulit omnes.
 Aula choris, epulisque vacat, nec perdita curant,
 Dum superest aliquid, ne quid tamen orbe reciso
 Venditor amittat, provincia quæque superflus
 Dividitur, geminumque duplex passura tribunal
 Cogitur alterius pretium facire peremptæ.
 Sic mihi restituant populos, hac arte reperta
 Rectorum numerum terris perentibus, audent.
 In te jam spes una mihi, pro fronte Minerve
 Hastibi protendo lacrymas, succurre ruenti.
 Eripe me tandem servilibus, eripe, regnis.
 Neve adeo cunq; paucorum crimine damnes:

F 3

Nec

Nec nova tot meritis offensa prioribus obſtet.
Jam jam ſede culpa, quavis iratus, & exul
Dant veniam culpa, quavis iratus, & exul
Pro patris ſtaminis non diſtulit arma Camillus.
Non te ſubtrahimus Latio, deſenſor utriusque
Sufficit, armorum liceat ſplendore tuorum
In comitante fruit, clypeus nos protegat idem,
Uaque pro gemino deſudet cardine virtus.

CL. CLAUDIANI

D E

LAUDIBUS STILICONIS

LIBER I

Continuant Superi pleniſſo Romana favore
Gaudia, ſuſcepſiſſisq; novis ſuſcepſibus urget
Connubi necdum ſeſtivos regia cantus
Sopierat, cecinit ſuſo Gildone triumphos;
Et calidis thalami ſuſcepſit laurea fertis,
Sumeret ut pariter princeps nomenque mariti,
Victorique decus, Lybia poſt prælia crimen
Concidit Eoum, rurlumque, Oriente ſubactio,
Conſule deſenſæ ſurgunt Stilicone ſecures.
Ordine vota meant, equidem ſicarem in unum
Tantarum ſperem cumulos advolvere rerum,
Promptius imponam glaciali Pelion Oſſe.
Si partem tacuiſſe velim, quodcumque relinquam,
Majus erit: veteres actus, primaque juventam
Proſequar? ad ſeſe mentem præſentia ducunt.
Narrem juſtitiam? reſplendet gloria Martis.
Armata referam vires? plus egit inermis:
Quòd floret Latio, Latio quòd reddita ſervit
Atrica, vicinum quòd neſcit Iberia Maurum,
Tuta quòd imbellem miratur Gallia Rhenum.
Angelidam Thracem, decertoſque labores,
Hebro teſte, canam? magnam mihi panditor equor,
Iſtaque Pierioſaſſant præclivia curus
Laudibus innumeris, etenim mortalibus ex quo
Tellus

Tellus cæpta coli, nunquam ſincera honorum
Sors ulli conceſſa viro, quem vultus honorat,
Dedecorant mores: animus quem pulcrion ornant,
Corpus deſtituit, bellis inſignior ille,
Sed pacem ſuedat vitis, hic publica ſelix,
Sed privata minus, paritum ſingula quecumque
Nobilitant: hunc forma decens, huc robur in armis
Hunc rigor, hunc pietas, illum ſolertia juris,
Hunc ſoboles caſtisque tori, ſparſantur in omnes,
In te mixta ſiunt, & que diſſiſa beatos
Efficunt, collecta tenes, quid facta revolvam,
Militiamque patris? cujus producere famam,
Si nihil egiſſet clarum, nec ſida Valenti
Dextera duxiſſet rutilantes erinibus alas,
Sufficeret natus ſtilico, meus ardua ſemper
A puero, teneriſque etiam fulgebat in annis
Fortunæ majoris honos, erectus & acer,
Nil breve moliri, nullis hæcere potentam
Limibibus, fatiſque loqui jam digna futuris.
Jam tum conſpicuus, iam tam venerabilis, ibas:
Spondebatque decem cæli nitores igneus oris,
Membrorumque modus, quali nec carmina ſingunt
Semideis, quacumque alte graderis in urbe,
Cedentes ſpatiis, aſſurgentesque videbas,
Quamvis miles adhuc, taciti ſuffragia vulgi
Jam tibi deculerant quidquid mox debuit aula.
Vix primævæſeras, paci cum miteris auctor
Aſſyria, tanta lætus cum ſente ferre
Commiffum juveni, Tigrin tranſgreſſus, & altum
Euphratem, Babylona petis, ſuapere ſeveri
Parthorum proceres, & plebs pharærata venditi
Flagravit ſtudio, delixæque hoſpite pulero
Perſides arcanum ſuſpirare calorem
Thuris odoratæ cumulis, & meſſe Sabaz
Pacem conciliant aræ, pænatilibus ignem
Sacratum rapuerit adytis, ritusque juvenos
Chaldeo ſtravere Magi, Rex ipſe micantem
Inclinat dextra paſerant, ſecretaque Bæli,
Etrava teſtatur volentem ſidera Michram,
Si quando ſociiſtecum venatibus ibant,
Quis Stilicone prior ſerſo penetrare leones
Cominus, aut longe virgatas figere tigres?
Fleſcenti ſiſtelles Medus tibi ceſſit habenas?
Torquebas reſugum Parthis mirantibus arcum.
F 4 Nubi

Nubilis interea matura virginis ætas
 Urgebat patrias suspenso principe curas:
 Quem simul imperioque ducem, natæque maritum
 Prospicere dubiæ toto quærebatur axe.
 Dignum conjugio generum, thalamique Serenæ.
 Judicium virtutis erat, per castra, per urbes,
 Per populos animi cunctantis libra cucurrit.
 Tu legeris, tantoque viros, quos obulit orbis,
 Intra consilium vincis, sensumque legentis,
 Et gener Augustis, olim focer ipse futurus,
 Accedis. radiis auri Tyriaque superbit
 Majestate torus. comitata parentibus exit
 Purpureis virgo. stabat pater inde trophæis
 Inclutus: inde pium matris Regina regebat
 Obsequiū, gravibus subvegens flamma gemmis.
 Tunc & Solis equos, tunc exultasse choreis
 Astra ferunt, mellisque lacus, & flumina lactis
 Eruptisse solo, cum floribus æquora vernis
 Bosphorus indueret, roseisque evincta coronis
 Certantes Asia tedas Europa levaret.
 Felix arbitrii princeps, qui congrua mundo
 Judicat, & primus censeat quod cernimus omnes.
 Talem quippe virum natæque adjunxit, & aulæ,
 Cui neque luxuries bello, nec blanda periculis
 Ocia, nec lucis fructus pretiosior unquam
 Laude fuit, quis enim Mysos in plastra feroces
 Reppulit, aut se va Promoti cade tumentes
 Bastarnas una potuit delere ruina?
 Pallantis jugulum Turno moriente piavie
 Aeneas, tractusque rotis ultricibus Hæctor
 Irato vindicta fuit vel quæstus Achilli.
 Tu neque vesano rapras venalia curru
 Funera, nec vanam corpus meditatus in unum
 Savitiam, turmas equitum peditumque catervas,
 Hostileisque globos tumulo prostratis amici.
 Inferiis gens tota datur, nec Mulciber auctor
 Mendacis clypei, fabricataque vatibus arma,
 Conatus juvere tuos, tot barbara solus
 Millia jam pridem miseram vastantia Thracem
 Finibus exigua vallis conclusa tenebas.
 Non te terrificus stridor venientis Alani,
 Nec vaga Chunorum feritas, non falce Gelonus,
 Non arca pepulere Getæ, non Sar mata conto.
 Extinctique forent penitus, ni more maligno

Fal-

Falleret Augustas occultus proditor aures,
 Obsfrueretq; moras, striditumq; recondere censem,
 Solveret oblessos, præberet lædera captis.
 Assiduos castris aderat, rayisilius urbi,
 Si quando trepida princeps pietate vocaret:
 Vixque salutatis Laribus, vix conjugæ visa,
 Detergo nec dum repetebat sanguine campum.
 Nec strepit, Eucherii dum carperet oscula lætem
 Per galeam. patris stimulos, igneque mariti
 Vincit cura ducis. quoties sub pellibus egit
 Edonas hymes, & tardi flabra Boreæ
 Sub dio Rhiphæa tulit: cumque isne propinquo
 Frigora vix ferrent alii, tunc triste rigentem
 Danubium calcabat eques, aivibusque profundam
 Scandebat cristatus Athon, lætæque corusco
 Curvatus glaciæ silvas umbone rucbat.
 Nunc prope Cimmerii tendebat littora Ponti:
 Nunc dabat hibernum Rhodope nimbose cubile.
 Vos Æmi gelidæ vales, quas sape cruentis
 Stragibus quaivit Stilico, vos Thracia seitor
 Flumina, quæ largo mutastis sanguine fluctus.
 Dicite Bisaltæ, vel qui Pangæa juvenis
 Scinditis, offenso quanta sub vomere putres
 Dissiliant glebis galææ, vel qualia rastrois
 Ossa preceptorum reionent immania Regum.
 Singula complecti cuperem: sed densior instat
 Gestorum series, laudumque sequentibus undis
 Obstruimur. Genitor cæsi post bella tyranni
 Jam tibi commissis conscenderat æthera terras.
 Ancipites rerum ruituro culmine lapsus
 Æquali cervicæ subis. sic Hercule quondam
 Sulentante polum, melius librata pendit
 Machina, nec dubiis titrabat signifer altris,
 Perpetuaque senex subductus mole parumper
 Oblituit proprii spectator ponderis Atlas.
 Nulli barbaria motus, nil turbida raptò
 Ordine tenta vit novitas, tantoque remoto
 Principe mutatas orbis non sensit habenas.
 Nil iners geminas acies, ceu libera frenis,
 Ausa manus certe. nec tantis difsona linguis
 Turba, nec armorum cultu diversior umquam
 Confluxit populus. totam pater undique secum
 Moverat Auroram. mixtis hic Colchus Iberis,
 Hic mitra velatus Arabs, hic crine decoro

§ § Arme-

Arauenus, hic pistor Saecra, fucataque Medus,
 Hic gemmata niger tinctus fixerat Indus.
 Hic Rhodani proceri cohortes, hic miles Alanus,
 Oceani duxtor Stilico torquentibus unus,
 Quos vel progrediens, vel conspicit occidit Sol.
 In quorum vario vocem generumque tumultu
 Tanta quies, iurisque mestus fervor honesti
 Te moderante fuit, nullis ut vinea furtis,
 Vel feget exacta fraudarit meste colonum:
 Ut nihil aut saxum rabies, aut torpe libido
 Suaderent: placidi fervirent legibus enses.
 Scilicet in vulgus manant exempla regentum;
 Utque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.
 Denique victrices aequales quocumque moveres,
 Arebant antisepti millibus annes.
 Illyricum peteres, campi, montesque latebant.
 Vexillum navale dares, sub puppibus ibat
 Ionium, nullis succincta Ceraunia nimbis,
 Nec iuga Leucata feriens spumantia fluctu
 Decerbat hyems, tu si glaciale iuberet
 Vestigare fretum, securi milite ducti
 Stagna resiliantes quaterent Saturnia remi.
 Si deserta Noti, fontem si querere Nili,
 Aethiopum medios penetrassent vela vapores.
 Te memior Eurotas, te ruffica Moisa Lycæi,
 Te pastorali modulantur Manala cantu,
 Parthenionque nemus, quo te pugnantem resurgens
 Agra caput mediis erexit Graecia flammis.
 Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon
 Hæsit: & Alypeus Geticis angustus acer vis
 Tardior ad Siculos etiam num pergit amores.
 Miramur rabidis hostem succumbere bellis,
 Cum solo te rore ruant: nam classica Francis
 Intulimus? jacuere tamen, num Marte Sævos
 Contudimus, queis iura damus? quis credere possit?
 Ance tubam nobis audax Germania servit.
 Cedant, Diule, tui, cedant, Trajane, labores.
 Vestra manus dubio quidquid discrimine gessit,
 Transcurrens egit Stilico, totidemque diebus
 Edomuit Rhenam, quot vos pontifis in armis.
 Quem ferro, alloquaris, quem vos cum milite, solus
 Impiger à primo descendens fumis octo
 Ad bifido traxtus, & iuncta paludibus ora,
 Fulmineum præstrinxit iter. ducis impetus undas
 Vin-

Vincerebatur celeres, & pax à fonte profecta
 Cum Rhæni crescebatur aquis: ingentia quondam
 Nomina, crinigeri flaventes vertice Reges,
 Qui nec principibus, donis precibusve vocati,
 Paruerant, iulli prostrant, fœnique veretur
 Offendisse mora. transfecti linteibus amem
 Occurrant ubicumque velis, nec fama fecellit
 Iustitia, videre piæ, videre fidelem,
 Quem veniens timuit, rediens Germaniam amavit.
 Illi terribiles, quibus odia vendere semper
 Mos erat: & fœda requirit mercede pacifici;
 Natis obfidibus pacem tam supplicis vultu
 Captivoque rogant, quam si post terga revincti
 Tarpeas pressis subeant cervicibus arces.
 Omnes quod Oceanoit, fontesque interjaet litri,
 Unius incursum tremant, sine cæde subactus
 Servitio horreat, exarmatque Triones.
 Tempore tam parvo tot prælia sanguine nullo
 Perficit, & Luna nuper nascente profecta,
 Ante redit, quam plena fuit: Rhenumque minacit
 Cornibus infractis adæd mittere cogit,
 Ut salius jam rura colat, flexoque Sicambri
 In falcem curvent gladios, geminasque viator
 Cùm videat ipas, que sit Romana requirat.
 Ut jam trans fluvium non indignante Cayco
 Pascat Belgæ pecus, mediūque ingressa per Albim
 Gallia Francorum montes armenta pererent.
 Ut procul Hercynia per vasta silentia silvæ
 Venarum liceat, lucosque vetusta
 Relligione truces, & Robora Numinis instat
 Barbarica ostrea feriant impune bipennes.
 Ultra quin etiam devota mente ventur,
 Victorique faveat, quoties sociare castris
 Oravit, iungique tuis Alemantia signis.
 Nec doluit contempta tamen, spretosque recessit
 Auxilio, laudata fides, provincia missos
 Expellet citius fauces, quam Francia Reges,
 Quos dedertis, acies nec jam pullare rebelles,
 Sed vinculis punire licet, sub Iudice nostro
 Regia Romanus diliquit crimina carcer.
 Marco meres, Sonnoquod docent, quorū alter Etruscū
 Pertulit exilium: cùm se promitteret alter
 Exulis ultorem, jacuit mucrone luprum.
 Res avidi concire novas, odioque furentes
 F G Pacis,

Pacis, & ingenio scelerantur cupidine fratres.
 Post domitas Arctos alio prorumpit ab axe
 Tempestas, & ne qua tuis intacta trophæis
 Pars foret, Australis sonuit tuba. movent amens
 Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,
 Et quos interior nimio plaga sole relegat:
 Quos vagus humectat Cinyps, & proximus hortis
 Hesperidum Triton, & Git nocissimus amnis
 Æthiopum, simili mentitus gurgite Nilum.
 Venerat & parvis redimitus Nuba sagittis,
 Et velox Garamas: nec quamvis trahitur Ammon
 Responsis lacrem potuit Nasamona morari.
 Stripantur Numidæ campi. stant pulvere Syrtis
 Gætulæ. Pænus laculis obæxitur aer.
 Hi virga moderantur equos; his fulva leones
 Velamenta dabant, ignotarumque ferarum
 Exuviz, vastis Meroe quas nutrit arenis.
 Serpentum gestant patulos pro casside rictus.
 Splendent viperæ quamosa pelle pharetra.
 Non sic intremuit Simois, cum montibus Idæ
 Nigra coloratus produceret agmina Memnon:
 Non Ganges, cum tela procul vibrantibus Indis
 Immanis medium vestiret bellua Porum.
 Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli;
 Gildo nempe tibi, nec solum servidus Austrum,
 Sed partes etiam Mavors agitabat Eoas.
 Quamvis obstreperet pietas, his ille regende
 Transulerat nomen Libyæ, scelerique profano
 Fallax legitimam regni prætenderat umbram.
 Surgebat varia geminum formidine bellum.
 Hoc armis, hoc triste dolis, hoc Africa sævis
 Cinxerat auxiliis, hoc conjuratus aiebat
 Infidus Oriens, illinc edicta meabant
 Corruptura duces; hinc frugibus atra negatis
 Urgebat, trepidam que fames obfederat urbem.
 Exitiale palam Libycum; civile pudoris
 Obtentu tacitum, tales utrimque procellæ
 Cum fererent, lacerumque; alteris idibus anceps
 Imperium pulsaret hyems, nil festa remisit
 Officii virtus, contraque minantia fata
 Pervigil, eventusque sibi latura secundos,
 Major in adversis micuit, velut arbiter alni,
 Nubilus Ægei quantum turbine vexat Orion,
 Exiguo clavi flexu declinat aquarum

Verbera, nunc recta, nunc obliquante, carina
 Callidus, & pelagi, cælique obnititur ira.
 Quid primū mirer, Stilico? quod cautus ad omnes
 Reticiteris fraudes, ut te nec noxia furto
 Litera, nec pretio manus inflammata laterent?
 Quod nihil in tanto rerum terrore locutus
 Indignum Latio? responsa quod arda semper
 Eois dederis, quæ mox efflata probasti?
 Securis, quamvis & opes, & rura tenerent,
 Insignelq; domos. levis his jactura: nec unquam
 Publica privata cesserunt commoda causæ.
 Dividit ingentes curas, teque omnibus unum
 Obiicis, inventens animo quæ mente gerenda,
 Efficiens patranda manu. dictare paratus,
 Quæ scriptis peragenda forent, quæ brachia centi,
 Quis Briareus, aliis numero crescente lacertis,
 Tot simul objectis possent configere rebus?
 Evitare dolos; veteres firmare cohortes,
 Explorare novas: duplices disponere classes?
 Quæ fruges vel bella ferant, aulæque tumultum,
 Et Romæ lenire famem? quot nubc soporis
 Immunes oculi, per tot discurrere partes,
 Tot loca sufficerent, & tam longinqua tueri?
 Argum fama canit centeno lumine centum
 Corporis excubiis unam servasse juvencam.
 Unde tot allata segetes? quot silva carinas
 Texuit? unde rudis tanto tirone juventus
 Emicuit, senioque iterum veniente resumpsit
 Gallia bis fractas Alpino vulnere vires?
 Non exo delectu, Tyrii sed vomere Cadmi
 Tam subitas acies conceptas dente draconis
 Exsiluisse reor. Dirævis qualis in arvis
 Messis cum proprio mox bellatura colono
 Cognatas strinxit gladius, cum lemine hædo
 Terrigenæ galeæ matrem nascante ferirent,
 Armiger & viridi floerent in litæ sulcus.
 Hoc quoq; non ante parva fas est cum laude relinqui,
 Quod non ante fremitu exercitus additit ultor,
 Ordine quam prisco censeret bella Senatus.
 Neglectum Stilico per tot jam secula morem
 Rettulit, ut ducibus mandarent prælia Patres;
 Decretoque togæ felix legionibus iret
 Testera. Romuleas leges remeasse fatemur,
 Cum procerum jussis famulantia cernimus arma,

Tyrrhenum poteras junctis transmittere signis,
 Et ratibus Syrtis, Libyam complere maniplis.
 Consilio stetit ira minor; ne territus ille
 Te duce, suspecto Martis graviore paratu,
 Aut in æneios ævis, zonanque rubentem
 Tenderet, aut Solus fugiens transisset in ortus:
 Miserrus, et sibi certæ solatia mortis,
 Oppida dirueret flammis, res mira relatu;
 Ne timeare, times; & quem vindicta manchar,
 Desperare vetas, quantum fiducta nobis
 Profruit hostilis! salva Carthaginis arces,
 Illas Tyrri gaudent cultoribus agri,
 Quos potuit vastare fuga: spe captus inani,
 Nec se surripuit pœnæ, nostrisque pepercit
 Demens: qui numero tantum, non robore, mensus
 Romanos, rapidis ibat ceu protinus omnes
 Calcaturus equis; & quod iactare solebat,
 Solibus effugos mensurus pulvere Gallos.
 Sed didicit non Æthiopum geminata venenis
 Vulnera, non lufum crebris hastilibus imbrem,
 Non equitum lætis nimbos obfidere pilis.
 Sternitur ignavus Nalamos, nec spicula supplex
 Jam torquet Garamas, repetunt defarta fugaces
 Aetolodes, pavidus proscēdit missile Maxax.
 Cornipedem Maurus nequidquam hortatur an-
 helum.

Prædonem lembo profugum, ventisq; repulsum,
 Suscepit merito fatalis Tabraca portu:
 Expertum, quod nulla tuis elementa paterent
 Hostibus, & late passurum iurgia plebis,
 Fracturumque reos humili sub iudice vultus.
 Nil tribuat tortuna sibi, sit prospera semper
 Illa quidem, sed non uni certamina pugnae
 Credidimus, totis nec consistit alea castris
 Nuratura semel, si quid licuisset iniquis
 Casibus, instabant alia post terga bremes.
 Venturus dux major erat, victoria nulla
 Clarior, aut hominum votis optatior unquam
 Contigit, an quisquam Tigranem, at masque Ponti,
 Vel Pyrrhum Antiochique fugam, vel vincula
 Jugurthæ
 Conferat, aut Persen, debellatumq; Philippum?
 Hi propagandi ruerant pro limite regni:
 Hæc stabat Romanae glis, ibi tempora tutas

Tra-

Traxerunt dilata moras, hic vincere tarde
 Vinci pœnæ fuit, discrimine Roma supremo
 Inter supplicium populi delorme pe pendit;
 Et tanto Libyam fructu majore recepit,
 Quam peperit, quanto graviorem amissa dolorem,
 Quæ necdum quæsitæ, movent, quis Punica græta,
 Quis vos, Scipiadae, quis te sanæ Regule, nosset?
 Quis lentum caneret Fabium, si jure perempto
 Insultaret atrox famula Carthagine Maurus?
 Hæc omnes veterum revocavit adoræ lauros,
 Relleuit Stilico cunctos tibi, Roma, triumphos.

CL. CLAUDIANI

D E

LAUDIBUS STILICONIS

LIBER II.

HACTENUS armatæ laudes, nunc
 qualibus urbem
 Moribus, & quanto frenet metuendus
 amor.

Quo tandem flexor trabeas auctore rogante
 Induerit, fastidiosum concesserant unum,
 Mitior incipias fidibus jam Mufa remisissis.

Principio magni cullos Clementia mundi,
 Quæ Jovis incoluit onam, quæ temperat æthram
 Frigoris & flammæ mediâ, quæ maxima natu
 Calicolum, (nam prima Chaos Clementia solvit
 Congeriem miserata rudem, vultuque sereno
 Discussis tenebris in lucem sæcula fudit.)
 Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris
 Te fruitur, posuitque suas hoc pectore sedes.
 Hæc docet, ut pennis hominum, vel sanguine pasci
 Turpe serunq; putas: ut ferrum Marte eruentum,
 Sic cum pœce, premas: ut non infernus aleandis
 Materiem præstes odiis: ut fontibus ultro
 Ignovisse velis: deponas oculus iram, (Stes.)
 Quæ moveas: precibus nunquam implacabilis ob-

Ob-

Obvia prostermas, prostrataque more leonum
 Despicias: alacres ardent qui frangere tauros,
 Transiliunt prædas humiles. hac ipse magistra
 Das veniam victis. hac exorante calores
 Horrificos, & que nunquam nocitura timentur
 Jurgia, contentus solo terrore, coerces;
 Ætherii patris exemplo: qui cuncta sonoro
 Concutiens tonitru. Cyclopm spicula distert
 In scopulos, & monstra maris, nostrique cruoris
 Parcus in OETRIS exercet fulminis sylvis.
 Huic Divæ germana Fides, eademque forori,
 Corde tuo delubra tenens, sese omnibus actis
 Inferit. hæc nullo docuit livescere furo:
 Numquam falsa loqui, numquam promissa morari.
 Invisos odisse palam: non virus in alto
 Condere, non latam speciem pratendere fraudi,
 Sed certum, mentiq; parem componere vultum.
 Occulto sævire vetat, prodesse remittit.
 Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
 Mansuroque adamante ligat: nec mobile mutat
 Ingenium; parvæ strepitu nec vincula noxæ
 Dissolvi patitur; nec fastidire priorem
 Allicitur veniente novo: benefacta tenere,
 Respuere offensas facilis, pariterque minoris
 Officii magnique memor, superare laborat:
 Utque hostes armis, meritis sic vincit amicos.
 Hæc sovet absentes; hæc longè sola remotis
 Consultit; hæc nullis avidam rumoribus aurem
 Pandit, ut ignarum nunquam læsura clientem
 Infidiosa tuos alienent murmura sensus.
 Nec vivis annexus amor meminisse sepultos
 Desinit: in prolem transcurrit gratia patrum.
 Hac tu Theudosium, tenuit dum sceptrâ, colebas:
 Hac etiam post fata colis: dum pignora curas
 Plus tua, quam natos, dederat quos ille monendos
 Tutandosque tibi. justos, nimiumque fideles
 Fama putat, qui cum possent commissa negare,
 Maluerint nullo violati reddere quæstu.
 At Stilico non divitiis, aurique relictum
 Pondus, sed geminos axes, tantumque reservat
 Depositum teneris, quantum Soligneus ambit.
 Quid non intrepidus credas, cui regia tutò
 Creditur? hoc clypeo munitus Honorius altum
 Non genuit patrem; vitæque, & lucis in ipso

Limi-

Limine, contemptus nunquam dat jura subactis
 Gentibus. & secum sentit crevisse triumphos.
 Quem tu sic placida formas, sic mente severa,
 Ut neque desidia tradas, dum pronus ad omne,
 Quod libet, obsequeris; nec contra nixus ovantem
 Confringas animum; seu cernas confusa regno
 Ceu juvenem doceas, moles quid publica possat;
 Ceu sanctum venerere senem, patriisq; gubernens
 Imperium monitis, dominum lubmissus adores;
 Obsequis moderere duces, pietate parentem.
 Hinc sinit, ut primos in conjugæ diceret ignes;
 Ordiri que virum non luxuriante juventa,
 Sed cum lege tori, casto cum fœdere, vellet.
 Principeta felix genero: felicitior ille
 Te socero, fratrem levior nec cura tuetur
 Arcadium: nec, si quid iners atque impia turba,
 Pratendens proprio nomen deforce furori,
 Audeat, adscribis juveni: discordia quippè
 Cùm freret, nunquam Stilico sic canduit ira
 Sæpe laceffitis probris, gladiisque potitus,
 Ut bello furias ultum, quas pertulit, iret
 Illicito, causamque daret civilibus armis,
 Cujus sulca fide mediis diffensibus aula:
 Intemeratorum stabat reverentia fratrum.
 Quin & Sidoniæ schlamydes, & cingula baccis
 Alpera, gemmata que rogas, viridese; smaragdo
 Loricas, galeasque resedentes hyacinthis,
 Gestatosque patri capulis radiantibus enses,
 Et vario lapidum distinctas igne coronas,
 Dividis ex æquo; ne non Augusta supellex,
 Ornatusque parvas geminis hæredibus essent.
 Mixitur & miles, quamvis certamine partes
 Jam tumeant, hostem muniri robore mavis,
 Quàm peccare fidem: per mictis jussa petenti.
 Idque negas solum, cuius mox ipse repulla
 Gaudeat, & quidquid fuerat desorme mereri.
 Omnes præterea, puro que crimina pellunt
 Ore Deæ, junxere choros, unoque receptæ
 Pectore divorsos tecum cinguntur in usus.
 Justitia utilis rectum præponere suadet,
 Communeque sequi leges, in iustaque nunquam
 Largiri sociis: durum Patientia corpus
 Instruit, ut nulli cupiat cessisse labori:
 Temperies, ut casta petas. Prudentia, ne quid

In-

Inconfultus agas: Constantia, facile ne quid
 Infirmitate geras, procul importuna fingantur
 Nomina, non triferis quæ Tartarus edidit antris.
 Ad primam scelere matrem, quæ semper habendo
 Plus ficitis patulis rimatur faucibus aurum,
 Trudis Avaritiam: cuius se, diffidina nutrix
 Ambitio, quæ vestibus, foribusque potentum
 Allocubat, & pretiis commercia patet honorum,
 Pulsa simul, nec te gurgis corruptior ævi
 Traxit ad exemplum: quod iam firmaverat annis
 Crimen, & in legem rapiendi verterat usus.
 Denique non dives sub te pro rure paterno,
 Vellaribus pallet: non infidiator oberrat
 Fracturus quem neque reum: non obruta virtus
 Paupertate lateat. lectos ex omnibus oris
 Evehis, & meritum, non quæ cunabula, quæris;
 Et qualis, non unde fatus. sub teste benigno
 Vivitur: egregios invitant præmia mores.
 Hinc præter redeunt artes: felicibus inde
 Ingentis aperitur iter, despectaque Musæ
 Colla levat: opibusque fluens, & pauper eodem
 Nititur ad fructum studio, cum cernat otæque,
 Quod nec inops læcet prohibitas, nec inertia surgat
 Divitiis nec te jucunda fronte lesellit
 Luxuriosæ prædite malum, quæ dedita semper
 Corporis arbitriis hebetat caligine sensus,
 Membraque Cereis effeminat acris herbis,
 Blanda quidem vultu, sed quæ non terrior ulla
 Ulterius læcitat genas, & amicta dolosis
 Illecebris torvos auro circumalente hydros.
 Illa voluptatum nullos innoxii hæmis:
 Te nunquam conata capit, non præva libido
 Stupris advigilat: non tempora somnus agendi
 Frustratur: nullo eitharæ convivia canto,
 Non pueris lasciva sonant, quis cernere curis
 Te vacuum potuit: quistota mente remissum,
 Aut indulgentem dapsibus, ni causa juberet
 Lægitig? non Indecores gratia lassant
 Expenig: parvo non improba littera libro
 Absentium condemat opes, à milite parcus
 Diligeris: neque enim neglectas pæce cohortes
 Tunc ditas, cum bella fremunt, scis nulla placere
 Munera, quæ metuens ausus jam pandere portis
 Serus, & incassum servati prodigus auri.

Ante-

Ante venis tempus non expectantibus ultro
 Municipis, mensæque adhibes, & nomine quemq;
 Compellas clari, quod sub te gesserit olim
 Ad montis facti; figendaque mensibus addis
 Verba, quibus magni geminatur gratia doni.
 Nec si quid tribuas, læstærum sapius idem
 Exprobrare folles: nec quos promovetur, alto
 Turgidas Alceus fastu: nec prospera flatus
 Atrollunt nimis. quin ipsa superbia longe
 Discessit, vitium rebus solemne secundis,
 Virtutumque ingrata comes. contingere passim,
 Affarique licet, non inter pocula sermo
 Captatur, pura sed libertate loquendi
 Seria qui que locis nulla formidine miscet.
 Quem videt Augusti socerum, regni que parentem,
 Miratur conviva parem; cum tanta potestas
 Civem lenis agat: te docuit præca loquentem,
 Te matra fenex audit, te fortia miles: quam
 Adpersis salibus, quibus haud Amphiona quis
 Præferat Aonios meditantem carmine muros,
 Nec vellet Orpheo migrantes pedine sylvas.
 Hinc amor, hinc veris, non fallacibus omnes
 Prote solliciti votis: hinc noxien ubique
 Plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
 Quæ non incudes streperent? quæ flamma vacaret
 Fabrilis? quantis fuerent fornacibus ara
 Effigies ductura tuas? quis devius esset
 Aneulus, aut regio, quæ non pro numine vultus
 Dilectos coleret, talem ni semper honorum
 Respueret? decus hoc rapiat, quem salutatimentum
 Munera decipiunt, qui se difficile amari.
 Hoc solus prævestis potest, qui iure meretur.
 Undique legati proferant, generique sub ore
 In tua centenas aptant præconia voces.
 Grates Gallus agit, quod limite tatus inermi,
 Et metuens hostile nihil, nova culmina votis
 Edificet ripis, & savum gentibus amnem
 Tiberidis in morem domibus prævallet ananis.
 Hinc Pæni cumulant laudes, quod rura tyranno
 Libera possideant. hinc obsidione solutus
 Pannonius, potiorque Savi, quod clausa tot annis
 Oppida laxatis ausus jam pandere portis
 Rursum cote novat nigra rubigine falces,
 Exelotique situ cogit splendere ligones:

Agn-

Agnoscatque casus, & collibus oscula nocis
 Figit, & impresso glebis non credit aratro.
 Exfectis, inculta dabant quas fœcula, sylvis
 Resistit terras, & opacum vitibus Istrum
 Conserit, & patrium vœtigal solvere gaudet,
 Immunis qui ciade fuit. te sospite fas est
 Vexatum laceri corpus juvenescere regni.
 Sub tot principibus quecumque animis olim
 Tu reddis, solo poterit Stilicone medente
 Crescere Romanum vulnus tœtura cicatrix,
 Inque suos tandem fines redeunte colono,
 Illyricis iterum ditabitur aula tributis.

Nec tamen humano cedit egeliste favori
 Judicium. cingunt Superi concordibus unum
 Præsidis, hostesque tuos aut littore produnt,
 Aut totum oppositi claudunt fugientibus æquor
 Aut in se vertunt furis, aut militis ense
 Bacchari laniant Pentheo corpora ritu.
 Infidias retegunt, & in ipsa cubilia fraudum
 Ducunt, ceu tenera venantem rare Molossi.
 Ominibus ventura notant, aut alite monstrant,
 Aut monitos certa dignantur imagine somnos.
 Pro quibus innumere trabearum insignia terre
 Certatim petiere tibi, poscentibus ipse
 Resisteras, & mens aliorum prona favori,
 Iudex dura sui, facibus succenia pudoris,
 Tarda verecundis excusat præmia causis.
 Ergo avidæ, tantoque novi ipse Consulis annos
 Eluse, dominæ pergunt ad limina Romæ:
 Si minus annueris precibus, vel cogere certa
 Cunctantem, votoque moras auferre parata
 Conveniunt ad tecta Deæ, que candida lucent
 Monte Palatino. glaucis tum prima Minervæ
 Nexa comam foliis, fulvæque intexta micantem
 Vestis Tagum, tales profert Hispania voces:

Cuncta mihi semper Stilico, quecumque poposci,
 Concessit, tantumque suos invidit honores.
 Augusti potuit loceri continere falces:
 Jam negat & genetro, si non ut dudor, ab orbe,
 Quem regit, accipiat saltom cognatus ab aula.
 Exiguamne putet, quod sic amplexus Iberam
 Progeniem nostros immoto iure nepotes
 Suffinet, ut patrium commendet purpura Bætin?
 Quod pulchro Marix facundet germine regnum?

Quod

Quod domini speratur avus? Tum flava repexo
 Gallia crine ferox, evinctaque torque decoro,
 Binaque gesta tenens, animosò peiore fatur.
 Qui mihi Germanos solus, Francoisque subegit,
 Cur non dum legitur falsis? cur pagina tantum
 Nefelix adhuc nomê, quod jam numerare decebat?
 Usque ad cœne levis pacati gloria Rheni?

Inde Caledonio velata Britannia monstro,
 Ferro picta genas, culus vestigia verit
 Cærus, Oceanique æstus mentitur a micis,
 Me quoque vicinis percutent gentibus, inquit,
 Me juvit Stilico, rotam cum Scotus Jernæ
 Movit, & in festo spumavit remige Tethys,
 Illius effectum curis, ne tela timerem
 Scotica, ne Pidum tremere, ne litore toto
 Prospicerem dubiis venturum Saxona ventis.
 Tum spicis & dente comas illustri eburo,
 Et calido rubicunda die, sic Africa fatur:
 Sperabam nullastrabes Gildone preempto
 Nasci posse moras, etiam nuncillie repugnat,
 Et tanto dubitat fasces præbere triumpho?
 Qui mihi Maurorum penitus lacrymabile nomen
 Ignorare dedit, post has OEnoria lentis
 Viribus intorques ederas, & palmitè largo
 Vina fluens, si vos adeo Stilicone curules
 Augeri flagratis, ait, quas sola iuvare
 Fama potest: quanto me dignius inciter ardor.
 Ut præsentefruar, consentientemque tribunal
 Prosequar, atque anni pendente elastra salutem?

Talibus æternant studiis, Romamque precantes
 Pro cunctis horrantur eat, nec segnius illa
 Paruit officio, sed rapis proximus armis
 Ocior excussio per nubila fidere tendit.
 Transevitur Tuscos, Appenninusque volatu
 Stringitur: Eridanus clypei jam fulgurat umbra.
 Constitit ante duces, tetrica nec Palladè vultu
 Deterior, nec Marte minor. tremis orbe corusco
 Jam domus, & summx tergunt laquearia cristæ.
 Tum prior attonitum gratis affata querelis:
 Servatas, Stilico, per te, venerande, curules
 Ornatas nec dum, fateor, quid profuit anni
 Servilem pepulisse notam? defendis honorem,
 Quem fugis; & spicris, tanta quem mole tueris;
 Respui oblatum, pro quo labente resistis.

Quæ

Quenam causa morx? quo me cunctabere rursus
 Ingenio? nullus Boreæ metus, omnis & Aultri
 Ora silet. cecidit Maurus, Germania cessit,
 Et Janum pax alta ligat. te Consule needum
 Digna feror? titulumne leuem, parvique notoris
 Credimus, Augusti quem se decorare fatentur?
 Sub iuga quo tentes captivis Regibus egi?
 Num, si prodigiis casus natura futuros
 Signat, polluimur macula? quod reris. Eois
 Omen erat (quamquam nullis mihi cognita rebus
 Fabula) vis tanto rite de crimine rumor.
 Opprobriis flat nulla fides, nec liæta venit
 Vulgatura nefas: in quo vel maxima virtus
 Et tua, quod, nostros qui consulis omnia Patres,
 De monstris tæcæ, pellendi denique nulla
 Dedeccoris sanctum violant oracula cærum.
 Nec mea funetum veslavit Curia nomen.
 Pars sceleris dubitatio fuit, quæ cumque profana
 Pagina de primo venisset limite Phœbi,
 Antefretum deleta mihi, ne turpia castis
 Auribus Italix factorum exempla nocerent.
 Publicus ille furor (quantum tua cura peregit!)
 Secretum meruit. lætetur quisquis Eois
 Scribere desierit: fastos portenta Gabinos
 Ista latent, propriam labem teresse laborant.
 Cur ego, quem nunquam didici, fœnive creatum,
 Gratuler exemplum? delicti pœniter illos:
 Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus unum
 Crimen, & ad nostras mana venit usque secures,
 Plus idèò sumenda tibi fastigia Iuris,
 Ne precat tam præcitus honos, qui portus honorum
 Semper erat, nullo fœrexi Consule damnium,
 Excepto Stilicône, potest bene præscia tempus
 Mens tua distulerat, titulo tunc crescere posses.
 Nunc per te titulus. Consul succurre gravatis
 Consulibus quicumque fuit, quicumque futurus,
 Annus redde tuum, quem mox secuta sequatur
 Posteritas, nec iam doleat defensa vetustas.
 Sic trabeis ultor Stilico, Brutusque repertor.
 Libertas populi primo tunc Consule Bruto
 Reddita per falces: hic fascibus expulsi ipsis
 Servitium, inlittate sublimen Brutes honorem:
 Afferuit Stilico, plus est servasse receptum,
 Quam quæsit novum, quid tardius ore rabentis

Annus, & solitus frontem circumfluit ignis?
 Tandem vince tuum, qui vincis cuncta, pudorem.
 Hos etiam, quamvis corruptum munere nulli
 Te certum est, mirare libens, ac sulcipe cinctus,
 Quos tibi divino mecum Tritonia duxit
 Pectine, tincta simul repetico murice hla
 Conculiamus pensis, & eodem nevimus auro,
 Aurea quo Lachesis sub te mihi fœcula testit.
 Hic ego promissam sobolem, sperataque mundo
 Pignora prelusit, veram mox ipse probabis
 Me vatem, nostræque fidem venientia telg
 Fata dabunt, dixit, gremioque rigentia profert
 Dona, graves auro trabees, insignè Miacivam
 Spirat opus, rutilis hic pinguis aula columnis
 Effæci Marix parius, Lucina labores
 Solatur: refidet fulgente puerpera læto.
 Sollicitæ juxta palæcent gaudia matris.
 Susceptum puerum redimitq; tempora Nymphæ
 Auri fonte lavant: teneros de flamine rufus,
 Vagitusque audire Putes. Jam creverat infans
 Ore ferens patrem, sed avus naturior avi
 Martia reducto tradit præcepta nepos.
 Parte alia spumis fucantem Serica frenâ
 Sanguineis, primæ signatus flore juvenæ,
 Eucherius flectebat equum, jaculique, vel arcu
 Aurea purpureos tollentes cornua cervos
 Aureus ipse ferit. Venus hic in vœcâ columbis
 Tertia regali jungit connubia nexu,
 Pennatque nrum circumspiciant Amores
 Progenitam Augustis, Augustorumque sororem.
 Eucherius trepido jam flamma sublevat ore
 Virginis; arridet læto Thermania fratri.
 Nam domus hæc utroque petie djam nata sexu,
 Reginaque parit, Reginarumque maritos.
 Talibus invidat donis, destræque gerendum
 Diva simul porrexit ebur, solemnibus urnam
 Commover auspiciis, avibusq; incepta secundat,
 Tunc habiles armis humeros Dea vestibus ambit
 Romuleis. Latii sederunt pectore cultus,
 Loricaque locum de curie togæ, talis ab Ilstro,
 Vel Scythico victor rediens Gradivus ab axe,
 Deposito mitis clypeo, candentibus urbem
 Ingressitur trabeatu equis, spatiosa Quirinus
 Frena regie, curruque patris Bellona cruentum
 Diti-

Ditibus exuviis, tendens ad sidera quercum,
 Præcedit: liſtorque Metus cum fratre Pavore
 Barbara ferratis innediunt colla cætenis,
 Velati galeas lauro; propiuique iugales
 Formido ingentem vibrat luccinſa ſecurim.
 Vidit ut optato fe Conſule Roma pœitam.
 Nunc, ait, Elyſii lucos irrumperæ campi,
 Nunc libet: ut tanti Currius inrapula voti
 Fabriciſque ſeram, fama qui vulnere nuper
 Cæcatam ſevere togam. Jam præta chorciſ
 Pulſent, nec rigidos pudeat luſſiſſe Cætones.
 Audiæ hoc ſenior Brutus, Pœniſque tremendi
 Scipiæ, geminis tandem quod libera dæmnis
 Unius auxilio ſafces, Libyamque recepti.
 Quod ſuperell, onum præcibus, fortiffime Conſul,
 Adde meis, Urbique tuum largire parumper,
 Quem rogat adventum: quam tu belloque, ſamaq;
 Depuſſam terriffimæ regnare dediffi.
 Splendida ſuſcipiant alium te Roſtra Camillum.
 Ultorem videant, ſervatoremq; Quirites. (te,
 Et populus, quem ductor ames: quibus Africa per
 Nec prius auditas Rhodanumſam donat ariſtas:
 Ut mihi vel Maſſyla Ceres, vel Gallica profit
 Fertilitas, meſſeſq; vehant nunc humidus Auſter,
 Nunc Aquilo: cunctis diteſcant horca ventis.
 Quæ tunc Flaminiæ ſtipabant millia vulgi!
 Fallax ò quoties pulvis deludet amorem
 Suſpenſum, veniens omni dum crederis hora!
 Spectabunt cupidaæ matres, ſpargentur & omnes
 Flore viæ, ſuperes cum Pythæa culmina Conſul
 Arduus, antiquiſ ſpecies Romana Senatus.
 Pompeiana dabunt quantos profœcia plauſus?
 Ad cælum quoties valliſ tibi Martia duæet
 Nomen, Aventino Pallanteoque reſeſſu!
 Nunc te conſpiciam caſtris, pernite, reliſſis,
 Mox & cum genero tabeſis vitæ ſecundis.
 Hæc dū Roma reſert, Jam fama loquacibus ales
 Per volat Oceanum linguis, & mille citatos
 Feſſinare jubet proceres: nullique ſeneſtus,
 Non iter, Ibernis obſtant nec ſtatibus Alpes.
 Vincit amor meriti pridem, clarique vetuſtiſ
 Falſcibus ad loci propterant & vindicis annum,
 Sic ubi ſe cuncta reparavit morte iuventam,
 Et patrios idem cineres, colleſtaque portat

Unguibus offa piis, Nilique ad litora tendens
 Unicus extremo Phœnix procedit ab Euro;
 Conveniunt aquila: cunctæque exorbe volucres,
 Ut Solis nitentur avem, procul ignea luæet
 Ales, odorati redolent cui cinnaæa buſti.
 Nec minor in cælo chorus eſt. exultat æterque
 Theodoſius, Divi que tui. Sol ipſe quadrigis
 Vere coronatis dignum tibi præparat annum.
 Eſt ignota procul, noſtraque impervia menti
 Vix ad cuncta Deis, annorum ſqualida mater,
 Immenſi ſpeluncaæ vi, quæ tempora vaſto
 Suppeditat revocatque ſinu: compleſſitur antrum,
 Omnia qui placido conſumit numine, ſerpens,
 Perpetuumque viret ſquamis, caudamque reducdo
 Ore vorat, tacito relegens exordia lapſu.
 Veſtibus cuſſos vultu longæva decoro.
 Ante fores Natura ſedet, cunctiſque volantes
 Dependunt membræ animæ, manſura verendus
 Scribit jura ſenex, numeros qui dividit aſtris,
 Et curſus, ſtabileſque moras, quibus omnia vivunt,
 Ac per eunt fixis cum legibus, ille recenſet
 Incertum quid Martis iter, certumque Tonantiſ
 Proſciat mundo: quid velox ſemita Lunæ,
 Pigraque Saturni: quantum Cytherea ſereno
 Curriculo, Phœbique comes Cyllenius, erret.
 Illius ut Phœbus ad limen conſtitit antri,
 Occurrit Natura potens, ſenſorque ſuperbis
 Canitiem inclinat radiſ, tunc ſponte reſuſoſ
 Laxavit poſtes adamas, penetraæ profundum
 Panditur, & ſedes ævi que arcana pateſcunt.
 Hic habitant vario faciæ diſtincta metallo
 Sæcula cæra locis: illic glomerantur æna.
 Hic ferrata rigent, illic argentea cadent.
 Eximia regione domus, contingere terris
 Difficiles, ſtabant rutili grex aureus anni:
 Quorum præcipuum pretioſo corpore Titan
 Signandum ſtiliceone legit, tunc imperat omnes
 Pone ſequi, diſiſſiſque ſimul compellat cuntes.
 En, cui diſtulinus melioris ſæcla metalli,
 Conſul adæſt, ite optati moræ alibus anni.
 Ducite virtutes, hominum froſcite rurfus
 Ingeniſ, hilares Baccho frugumque feraces,
 Non inter geminos Anguis glaciæ Triones
 Sibilet, immodico nec frigore ſeviat Urſa.

146 CL. CLAUDIANI
 Non torvo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
 Urat atrox æstas, madidæ nec prodigia urnæ
 Semina prærupto diffolyat Aquarius imbre,
 Phrixæus roseo producat fertile cornu
 Ver Ariæ: pinguis nec grandine tundat oliuæ
 Scorpius: autumni maturæq; germina Virgo.
 Lenior & gravidis allatret Sirius uvis.
 Sic fatas, croceis rotantes ignibus hortos
 Ingressitur, vallemq; suam, quam flammæus ambit
 Riuus, & irriguis largum Iubar ingerit herbis,
 Quas Solis paucuntur equi, fraxantibus inde
 Cæsariem fertis, & lutea lora, Iubaque
 Subligata lipedum, gelidas hinc Lucifer ornât,
 Hinc Aurora comas. Juxtaque aridæ habentis
 Aureus, & nomen præterdit Consulis, Annus:
 Inque novos iterrum reuoluto cardine cursus,
 Scribunt æthereis Stiliconem sidera fastis.

CL. CLAUDIANI
 DE
 LAUDIBUS STILICONIS
 LIBER III.

Præfatio.

MAyoꝛ Scipiades, Italis qui solus ab oris
 In proprium vertit Puncta bella caput,
 Non sine Pieris exercuit sibi Iungere arma.
 Semper erat vatum maxima cura duci.
 Gaudet enim virtusteltes sibi Iungere Musas.
 Carmen amat, quisquis carmine digna gesit.
 Ergo seu patriis primæ vus manibus ultor
 Subderet Hispanum legibus Oceanum,
 Seu Tyrias cæta frædurus cuspidæ vires
 Interret Libyco signa tremenda mari;
 Hærebatur ductus lateri, catrisque solebat
 Omnibus in medias Ennius ire tubas.
 Illi post lituos pedites favere canenti,

Lau-

DE LAUDIB; STILIC. LIB. III. 147
 Laudavitque nova cæde creuentis eques.
 Cumque triumpharet gemina Carthagine victa,
 (Hanc vindex patris vicerat, hanc patriæ.)
 Cum longi Libyam tandem post funera belli
 Ante suas mæstam cogeret ire rotas;
 Advenit reduces secum victoria Musas,
 Et fertum vati Martia laurus erat.
 Noster Scipiades Stilico, quo concidit alter
 Hannibal, antiquo sævior Hannibale.
 Te mihi post quinos annorum, Roma, recursum
 Reddit; & votis Iustitæ adesse suis.

QUEM populi plausu, procerum quem vo-
 ce petebas,
 Adspice, Roma, virum. Jam tempora
 desine longa
 Dinumerare viæ, visoque assurgere semper
 Pulvere: non dubis ultra torquere votis.
 Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim,
 Spe major, fama melior, venerare curulem,
 Quæ tibi restituit fasces, complectere dextram,
 Subjuga quæ Pœnos iterum Romana rededit.
 Excipe magnanimum pectus quo frenæ reguntur
 Imperii, culus libratur sensibus orbis.
 Os sacrum quod in ære colis, miraris in auro,
 Cernelibus. hic est felix bellator ubique,
 Defensor Libya, Rhæni pacator, & Istri.
 Ostentare tuos prælo si more labores,
 Et gentes cuperet vulgo monstrare subactas:
 Certarent utroque pares à cardine laurus.
 Hæc Alemanorum spoliis, Australibus illa
 Dicitur exuviis, illinc flavente Sicae ubi
 Cæsariæ, nigris hinc auri crinibus irent.
 Ipse albis vberetur equis, currumque secutus
 Laurigerum, festo fremuisset carmine miles.
 Hi famulos traherent Reges: hi facta metallo
 Oppida, vel montes captivæque flumina ferrent.
 Hinc Libyci frædis lugerent cornibus amnes.
 Inde catenato generet Germania Rheno.
 Sed non immudicus proprii præator honoris
 Consul, Roma, tuus. non illum præmia tantum;
 Quàm labor ipse Iuvat, strepitus fastidit inanes,
 Inq; animis hominum pompa meliorem triumphat.
 Non alium certe Romanæ clarior arces

G 2 Su-

Suſcepere ducem, nec cum cedente redire
 Fabricius Pyrrho, nec cum Capitolium
 Pellæ domitor Paulus confcenderet aulæ.
 Nec ſimilis Latias pateſcite gloria portas.
 Poſt Numidas Mario, poſt clafſica Martii Eoi
 Pompejo. nulli pars æmula deſuit umquam,
 Quæ gravis obſtreperet laudi, ſimulſiqua maligais,
 Facta ſequebatur, quamvis ingentia, livor.
 Soluſ hic invidiæ fines virtute reliquit,
 Humanumq; modum. quiſenim liveſcere poſſit.
 Quòd nunquam pereant ſtella? quòd Jupiter altû
 Poſſideat cælum? quòd noverit omnia Phœbes?
 Eſt aliquid meriti ſpatium, quod nulla furentis
 Invidiæ meſſura capit. ductoribus illis
 Præterea diviſus erat favor. æquior ille
 Patribus, inviſus plebi; popularibus illi
 Munito ſtudiis languebat gratia Patrum.
 Omnis in hoc uno variis diſcordia ceſſit
 Ordinibus. letatur Eques, claudique ſenator,
 Votaque patricio certant plebriæ favori.
 O felix, ſervata vocat quem Roma parentem!
 O mundi communis amor, cui militat omnis
 Gallia, quem Regum thalamiſiſpania necit,
 Cuius & adventum crebris petiere Quirites
 Vocibus, & genero meruit præſtante Senatus!
 Non ſic virginibus flores, non frugibus imbres,
 Proſpera non laſſis optantur flamina nautis,
 Iſt tuus adſpectus populo. quæ numine tanto
 Litora fatidicas atollunt Delia lauros,
 Venturi quoties aſſulget Apollinis arcus?
 Quæ ſic aurifero Paſtoli fonte tumefcit
 Lydia. cum domitus apparuit Evius Indis?
 Nonne vides, & plebe vias, & recta latere
 Matribus? ut, ſtiliceo, cunctiſiſinopina relictis.
 Te victore ſaluſ! ſeptem circumſpice montes,
 Qui ſolis radios auri fulgor & læcelfunt,
 Indutoſque arcus ſpulis. ænataque templa
 Nubibus, & quidquid tanti ſtruxere triumphi.
 Quantum proſueris, quantum ſervaveris urbem,
 Attonitis metire oculis. hæc fabula certe
 Cuncta forent, ſi Pœnus adhuc incuberet Auſtro.
 Mox erat in veterum caſtris, ut tempora quæru
 Velaret, validis qui fuſo viribus hoſte
 Caſurum morti potuit ſubducere civem,

At

At tibi quæ poterit protantibus civica reddi
 Mœnibus? aut quanta penſabunt facta coronæ?
 Nec ſolaſ populi vitam debere fatetur
 Armis Roma tuis: ſed, quò jucundior eſſet
 Lucis honotata fructus, venerabile famæ
 Pondus, & amiſſas vires, & regna recept.
 Jam non prætumidiſupplex Orientis ademptam
 Legatis poſcit Libyam, famuloſve precatur,
 Dictu turpe ſignis, ſed robore freta Gabino
 Te ducere Romana tandem ſe vindicat ira.
 Ipla jubet ſignis, bellaturoſque togatus
 Imperat, expectant aquilæ decreta Senatus.
 Ipla tibi trabeas ultrò dedit: ipſa curulem
 Obtulit. hæc ultrò faſtos ornare coegit,
 Nil perdit decoris priſci, nec libera querit
 Sæcula, cum donet faſces, cum prælia mandet.
 Sequere etiam creviſſe videt. quis Gallica rura.
 Quis meminit Latio Senonum ſerviſſe ligones
 Aut quibus æ exemplis ſæcunda Tibris ab Arcto
 Vexit Lingonico ludatas vomere meſſes?
 Illa ſeges non auxilium modò præbuit Urbi,
 Sed fuit indicio, quantum tibi, Roma, liceat,
 Admonuit Dominæ gentes, inſtarquetophæi
 Retulit ignotum gelidus veſtigal ab oris.
 Hoc quoque majestas augetſic plena Quirini,
 Rectores Libyæ populo quòd juſſic pallent:
 Et poſt emeritis moderator quicquæ ſecures
 Diſcrimen letale ſubit: quòd Pœnus arator
 Intulerit, madidus quantum tranſmiſerit Auſter,
 Ardua qui late terſis reſponſa dederet, (per,
 Hinc trepidant humiles. tremuit quos Africa nu-
 Cernunt Roſtra reos. cani virtutibus ævi
 Materiem pandit Stilico, populatumque vetuſti
 Culminis immemorem dominandi rursus in uſum
 Excitat, ut magnos taleat metuedos honores,
 Pendat juſticia crimen, pietate remittat
 Errorem, puroſque probet, damnetque nocentes,
 Et patrias iterum clementes exerceat artes.
 Fallitur, egregio quiſquis ſub principe credit
 Servitium. nunquam libertas gratior extat,
 Quam ſub Rege pio. quos præſcicit ipſe regendis
 Rebus, ad arbitrium plebis, patriamque reducit:
 Conceditque libens, meritis ſeu piæmia poſcant,
 Seu punire velint. poſito jam purpurataſtu

G 3

De

De se iudicium non indignatur haberi.
 Sic docuit regnare fœcer: sic cauta iuvenat
 Frena dedit: teneros his moribus induit annos
 Verior Augusti genitor, fiducia belli,
 Pacis consilium; per quem iniquo remota
 Pristina Romuleis in floruit arcibus ætas:
 Per quem fracta diu, translataeque pene potestas,
 Non oblita sui, servilibus exulat arvis;
 In proprium seducta Larem, viduaria reddit
 Fatq; solo, fructurq; iterum, quibus hæserat olim,
 Auspiciis, capitiq; iterantia membra reponit.

Proxime Dis Consul, qui tantq; propiciis Urbi,
 Qua nihil in terris complectitur altius æther;
 Cujus nec ipsatum visus, nec corda decorem,
 Nec laudem vox ulla capit. quæ luce metalli
 Æmula vicinis fastigia consertit atris.

Quæ septem scopulis zonâs imitatur Olympi,
 Armorum, legumque parens, quæ fundit in omnes
 Imperium, primique dedit cunabula juris.
 Hæc est, exiguis quæ finibus orta tetendit
 In geminos axes, parvaque à fœde profectas
 Dispersit cum Sole manus. hæc obvia satis,
 Innumeras uno gereret cum tempore pugnas,
 Hispanas caperet, Siculas submitteret urbes,
 Et Gallum terris prostermeret, æque Pœnum,
 Nunquam succubuit damnis, & territa nullo
 Vulnere, post Cannas major Trebiâmq; fremebat,
 Et, cum jam premerent flammæ, murumque feriret
 Hostis, in extremos aciem mittebat iberos.

Nec stetit Oceanus: remique ingressa profundum
 Vincendos alios quæsit in orbe Britannos.
 Hæc est, in gremium victos quæ sola recepit
 Humanumque genus communi nomine fovit.
 Matris, non dominae, ritu: eivæque vocavit.
 Quos domuit. nexuque pio longinqua revinxit.
 Hujus pacificis debemus moribus omnes,
 Quod veluti patris regionibus uictor hospes:
 Quod sedem mutare licet; quod cernere Thulen
 Rursus, & horrendos quondam penetrare recessus
 Quod bibimus passim Rhodanum, potamus Oron-
 tem,
 Quod cæci gens una sumus. nec terminus unquam
 Romanæ ditionis erit. nam cætera regna
 Luxuries vitis, odilque superbia, vertit.

Sic

Sic male Sublimes fregit Spartanus Athenas:
 Atque idem Thebis cecidit. sic Medus ademit
 Alfyio, Medoq; exulit moderamina Perles.
 Subfecit Macedo Perlen, cessurus & ipse
 Romanis. hæc auguria firmata Sibyllæ, (brat
 Hæc sacris animata Numæ est. hinc fulmina vi-
 Jujitet; hæc tota Tritonia Gorgone velat.
 Arctas hæc Vesta faces, hæc Orgia Bacchus
 Transulit, & Phrygios genitrix turrita leones,
 Huc defenituros morbos Epidauris hospes
 Raptavit placido tractus, veq; umque per undas
 Insula Pæonia tenet Thiberina draconem.
 Hanc tu sum Superis, Stilice præciare, tueris.
 Protegis hæc clypeo matrem regumque ducumq;
 Præcipueque tuam. dedit hæc exordia lucis
 Fucherio, puerumque ferens hic regia mater
 Augusto monstravit avo: lactatus se ille
 Sussulit in Thyria septantem velle nepotem.
 Romæque venturi gaudebat præcæta lati,
 Quodde jam tanto meruisset pignore civem.
 Nec tamen ingratum, nec qui beneficiæ referre
 Nescit, hunc credas populum. si volvere prius
 Annals libeat, quoties hic prælia sumpsit
 Pro sociis, quoties dono concessit amicis
 Regibus Aufonio quæsitæ sanguine terras!
 Publica sed nunquam tanto fe gratia fudit
 Assensu: quis enim princeps hoc omnibus egit
 Obsequi, dominum sese, patremque vocari?
 Quod tibi continis resonant convexa diebus?
 Mactenovis Consul titulus. Mavorcia nebes
 Te dominum, Brullo non indignante fatetur.
 Et quod adhuc nullo potuit terrore subacta
 Libertas Romana pati. Sicilonis amori
 Detulit: exultant avidi quocumque decorus
 Conspiciare loco, nomenque ad sidera tollunt.
 Nec vaga dilecto satiantur lumina vultu,
 Seu circum trabibus fulgentibus aureis intras:
 Seu celebres ludos: solio seu latus eburno
 Cingas jure forsitan: densi seu turbine vulgi
 Circumfusa tuæ conscendunt Roftra securæ.
 Quæ verò procerum voces, quam certa fuere
 Gaudia, cum totis exurgens ardua pennis
 Ipsa duci sacras Victoria panderet ades!
 O palma viridi gaudens, & amicta trophæis,

G 4 Cu.

Custos Imperii virgo, quæ sola medetur
 Vulneribus, nullumque doces sentire laborem
 Seu tibi Dictæ placuerunt astra Coronæ:
 Seu magis æstivo sedes vicina Leonis
 Seu sceperum sublime Jovis, seu Pallados anbis
 Ægida: seu fessis mulces suspiria Martis:
 Adis perpetuum Latio, votisque Senatus
 Annæ, Diva; tui. Stilleo tua fœpium ornet
 Limina, teque simul rediens in castra reducat.
 Hunc bellis comitare favens hunc redde togatum
 Consiliis. semper placidis te moribus cgit,
 Servavitque piam viciis, nec possuit unquam
 Laurum sævitia, civis nec fronte superba
 Despicit, aut trepidam vexat legionibus orbem.
 Sed verus patriæ Consul, cessantibus armis,
 Contentus lidore venit, nec inutile querit
 Ferri præsidium, solo munitus amore:
 Magnarum nec parvus opum geminare profusas
 Dittulit impensas, sed post mira cula castris
 Edita vel genero, Romæ mæjora reletvat.
 Auratos Rhodiis imbres, nascente Minerva,
 Indulisse Jovem perhibent. Bacchoque patemum
 Jam pulsante femur, mutatus palluit Hermes
 In pretium, votique famem passurus avari
 Diabat rutilo. quidquid Mida tangeret, auro,
 Fabula, seu verum, canitur. tua copia vincit
 Fote Hermi, tactumq; Mide, pluviamq; Tonantis
 Obscurat veteres, obscurabitque futuras
 Par donis, armisque manus, si solveret ignis,
 Quas dedit immanes vili sub pondere massas;
 Argenti potuere nullum, & flumina fund:
 Nec tibi, quæ pariter sylvis dominaris, & astris,
 Exiguam Stilleo movit Latonia curam.
 Tu quoque nobilibus specia acla nostræ laboras
 Illustrare feris, summoque in vertice rupis
 Alpina socias arcu cessante pudicas,
 Et phætratarum comitum inviolabile cogis
 Concilium, veniunt humeros, & brachia nudæ,
 Armataque manus jaculis, & terga sagittis;
 Incomptæ, pulcræque tamen. sudoribus ora
 Pulverulenta rubent. sexum nec cruda fatetur
 Virginitas. sine lege comæ, due cingula vestem
 Crure tenus pendere venant, præcedit amicas
 Flava Leontodame, sequitur natrix Lycæo

Neprophone stelicque domat quæ Manala Thero;
 Ignea Cretæ præerat Britomartis ab Ida,
 Et curis Zephyris namquam cessura Lycaste.
 Jungunt se geminæ, metuenda feris Hæcæerge:
 Et foror, optatum numen venantibus, Opis,
 Progenies Scythiæ. Divas, memorumq; potentes
 Fecit Hyperboreis Delos prælata pruvis.
 Hæ septem venire duces. exercitus alter
 Nympharum incedunt, acies formosa Dianæ
 Centum Taygeti, centum de vertice Cydoni,
 Et totidem casto genuit quas flumine Lathon.
 Has ubi collectas vidit, hæc Delia cœpit.

O sociæ, mecum thalami quæ jura perose
 Virgineo gelidos percurritis agmine montes,
 Cernitis ut Latio Superi communibus ornet
 Hunc annum studiis: quantos Neprunus equorum
 Donet ab orbe greges: laudi quam nulla canende
 Fratræ plectræ vacent? nostrâ quoq; sentiat idem,
 Quam meritis debemus, opem. non spicula poscæ
 Iste labor; maneat clausis nunc sicca phætræ:
 Omnis & à solitis vultu venatibus areas
 Temperet, in solam cruor hic servetur arenam.
 Retibus, & clathris dilata more tenende,
 Ducendaque feræ. cupidus arcete sagittas.
 Consul in plausum caluris parcite monstros.
 Accelleret divisa namus. mihi curus anghelas
 Tenditur ad Sytes, mecum Dictæa Lycaste
 Et comes Opis eat. steriles juvat ire per astra.
 Namque seras alii stellus Maurusia donum
 Præbuit: huic soli debet, ceu victæ, tributum.
 Dum nos horribiles Libyæ scrutamur alumnos,
 Europæ vos interea perquirite saltus,
 Et copulos. posita ludat formidine pastor,
 Securisque canat Stilicone m hystula sylvis.
 Pacet muneribus montes, qui legibus urbes.
 Dixit, & extemplo frondosa ferunt ab Alpe
 Trans pelagus. cævi currum subire jugales,
 Quos decus esse Deæ Primi sub hmine cœli
 Roscæda læcundis concepit Luna cavernis.
 Par nitor intadis nivibus. irons dicolor auro
 Germinat; & spatio summas æquantia fagos
 Cornua ramulo surgunt proceræ metallo.
 Opis irena tenet. ferretia rara Lycaste.
 Aurataque plagas. immortalisque Moleffi

Latrantes medilis circum juga nubibus ibant.
 Quinque aliae paribus (Phœbe sic Iusserat) armis
 Diveria regione ruunt; ducuntque cohortem
 Quæque suam, varia formis, & gente sequuntur.
 Ingenioque canes, illa gravioribus apta
 Morsibus: hæc pedibus celeres: hæc nare sagaces:
 Hirsutæque fremunt Cresæ, tenuisque Lacœnx,
 Magnaque taurorum fracturæ colla Britannæ.
 Dalmatiæ lucos obrotptæque brachia Pindi
 Sparfa comâ Britomartis agitæ Gallicæ cingis
 Lusfra, Leontodame, Germanorumque paludes
 Eruis. & si quis defensus arundine Rheoi
 Vastus æper nimio dentes curvaverit ævo.
 Nubiferas Alpes, Apenninique recessus,
 Garganiquæ nives Hecæerge prompta fatigat.
 Speluncas canibus Thero rimatur heras,
 Informesque cavis urfos detrudit abantris,
 Quorum sæpe Tagus manantes, sanguine rictus
 Non satiavit aquis, & quosiam frigore segnes
 Pyrenæa tegit late broftris frondibus ilex.
 Cyrcis, Siculique jugis venata viragô
 Nephrophonæ, cervos, aliasque in vincula cogit
 Non sevas pecudes, sed luxuriantis ærenæ
 Delicias, pompam memori, quodcumque tremendû
 Dentibus, aut insigne Jubbis, aut nobile cornu
 Aut rigidum setis, capitur decus omne, & timorque
 Sylvarum: non cauta latent, non mole resistunt
 Fortia: non volucris fugiunt pernicia cursu.
 Hæc laqueis innexa gemunt: hæc clausa feruntur
 Illigis domibus, fabri nec tigna posire
 Sufficiunt, rudibus sagis texuntur, & ornis
 Frondentes caveæ. ratibus pars ibat onustis
 Perfreta, per fluvios: exanguis dextera torpet
 Remigis, & propriam metuebant navita mercem.
 Per terram pars ducta rotis, longoque morantur
 Ordine plaustra vias, montanis plena triumphis.
 Et fera sollicitis vehitur captiva juvençis,
 Explebat quibus ante famem: quotiesque reflexi
 Conspexere boves, pavidi temone recedunt.
 Jamque pererratis Libyæ flagrantibus oris,
 Legebat eximius Phœbi germana leones.
 Hesperidas qui sæpe fugant ventoque citatis
 Terrificant Atlanta Jubbis, armenta que longè
 Vastant Æthiopum, quorumque impune fragosa
 Mur-

Murmura pastorum nunquam venire per aures.
 Non illos tædæ ardentes, non strata superne
 Lapsuro virgula solo, non vocibus hædi
 Pendentis stimula famas, non fossa lefelli.
 Ukro se voluere capi, gaudetigne vidcri
 Tantæ præda Deæ, respiciant palca tandem.
 Agricola referant jam tuta insipalia Mauri
 Tum virides pardos, & cætera colligic Austri
 Prodigia, immanesque simul Latonia dentes,
 Qui sccto ferro in tabulas, auroque micantes,
 Inscripti rutilum cæcilo Consule nomen
 Per proceres, & vulgus cant, stupor omnibus In-
 dis.

Plurimus ereptis elephas inglorius errat
 Dentibus, insedit nigra cervicæ gementum,
 Et fixum Dea quassat ebor, penitusque crucentis
 Stirpibus avulsis pulos exaromat hiatus.
 Ipsos quin etiam nobis miracula vellet
 Ducere: sed pigra cunctari mole veretur.
 Tyrrhenas factus Libycos amplexa per undas
 Classica turba sonat, caudamque à puppe retorques
 In proram jactit usque leo. vix sublevar unum
 Tarda ratis, fremitus stagnis auditur in imis,
 Cunctaque profliliunt cete, terrenaque Nereus
 Confert monstra suis: & non æquare statetur.
 Æquora sic videt quoties per ubra Lyæus
 Navigat, intorquet clavum Silenus, & acres
 Assudant torfisi Satyri, taurinaque pulsu
 Baccharum Bromios invitant tympana remos.
 Transra ligant edera: malum circumfusua vestie
 Pampinus: antennis illabitur ebris serpens,
 Perque mero madidos currant saliantque rudentes
 Lynceæ, & insolita mirantur carbaa sigres.

BELLO GETICO

LIBER.

Præfatio.

POST refides annos longo velut excita somno
 Romanis fruitur noſtra Thalia choris,
 Optatos renovant eadem mihi culmina cæcis,
 Perſonat & noto Pythia vate domus.
 Conſulis hic ſatæſ cœcini, Libyamq; receptam
 Hic mihi proſtratis bella canenda Getis.
 Sed prior effigiem tribuit ſucceſſus æhenam,
 Oraque patricius noſtra dicavit honas.
 Annuit hunc princeps titulum poſcente Senatu,
 Reſpice, iudicium quàm grave, Muſa, ſubis!
 Ingenio minuit merces properata favorem.
 Carminibus veniam præmia tanta negant:
 Et magis intento ſtudium cœſore labora;
 Quod legimur medio, conſpicimurque foro,
 Materies tamen ipſa iuvat, ſoliumque timorem
 Didituro magna ſecula parte levat.
 Nam mihi conciliat gratas inpenſus aures
 Vel meriturum belli, vel Stiliconis amor.

INtaſi cum clauſtra freti coeuntibus æquor
 Armatum ſcopulis audax irrumperet Argo,
 Ætæam, Colchoſque petens, propiore periculo
 Omnibus attonitis ſolus poſt Numina Tiphys
 Incolumenteni damno verſaſſe carinam
 Ferrur, & accipiem montis vitæſe ruinam,
 Deceptoque vagæ concuſſus rupis in altum
 Vidtricem duxiſſe ratem. ſtupuerè ſuperba
 Arte viri domitæ Symplegades; & nova paſſe
 Jura ſoli, cunctis faciles jam pappibus hærent,
 Ut vinci didicere lemel. quod ſi ardua Tiphyn
 Navis ob innocuæ meritum ſic gloria vezit:
 Quæ tibi pro tanti pulſo diſcrimine regni
 Sufficiunt laudes, Stilico? licet omnia vates

In

In majus celebrata ferant, ipſamque ſecandis
 Argois trabibus ſacient ſudafſe Minervam:
 Nec nemoris tantum junxiſſe carentia ſenſu
 Robora, ſed cælo Tmarii Jovis a pignore luco,
 Arbore præſaga tabulas animiſſe loquaces,
 Plurima ſed quamvis variis miracula monſtris
 Ingeminet teneras vinſturo carmine mentes,
 Harpyiæque truces, inſopitique reſuſum
 Tractibus aurati cuſtodem velleris anguem,
 Et juga taurorum rapidis àmbuſta favillis,
 Et virides galeis ſulcos, ſætæſque novalis
 Martis, & in ſegetem creſcentis ſemina belli:
 Nil veris æquale dabant. prohibere rapaces
 Scilicet Harpyias, unaque excludere menſa
 Nobilitor titulos, quàm cor potuiſſe paratas
 In Latii prædam Geticæ avertere fauces?
 Atque ego terrigenas potius mirabor in ipſis
 Procubuſſe ſatis, vitæ quibus attulit idem
 Principium ſinemque dies, quàm cæſa Getarum
 Agmina, quos tantis aluit Bellona trophæis.
 Totaque ſub galeis Mavortia canuis ætas?
 Per te namque unum mediis exiſta tenebris
 Imperio ſua forma rediit. clauſtriſque ſoluntæ
 Triſtibus exanguis audent procedere leges.
 Jamque poeſtates præſicus diſcriminet ordo
 Juſtitia, quas ante pares eſſe cerat una
 Nube timor, tua nos urgenti dextera levo
 Eripuit, teſiſque ſuis redduntur & agris
 Damnatiſato populi, virtute renati.
 Jam non in pecorum morem formidine clauſi
 Proſpicimus ſtyros campis audentibus ignes;
 Alta nec incertis meſuram ſtimina votis
 Excidio latura moram: non poſcimus amnes
 Undoſam ſervare fidem nubefque fugaces,
 Aut conſuratum querimur ſplendere ſerenum.
 Ipſa quoque internis furſis exercita plebis
 Securas jam Roma levat tranquilloſior æces.
 Surge, præcor, veneranda parens, & certa ſecundis
 Fide Deis, humilemque metum deponere ſeneſcæ.
 Urbs æque va polo. tum demum ferrea ſumet
 Jus in te Lachæſis. cùm ſic mutaverit æxam
 Fœderibus natura novis, ut Humine verſo
 Irriget Ægyptum Tanais, & Maotida nilus.
 Eurus ab occaſu, Zephyrus ſe prodat ab Indis.

Cau

Caucasique Iugis calido nigraeque Austro
 Getulas Aquilogaecie costringat arenas
 Fatales huc ulque manus, crebrisque notatae
 Prodigis abiere vine: nec sidera vacent
 Semper habent, isomque Iovem turbante Typho.
 Si ita est, tremuisse ferunt, cum brachia centum
 Montibus armaret totidem, spiramque retorquens
 Laaberet aeternis erectis anguibus Aethos.
 Quid mirum, si regna labor mortalia vexat?
 Cum gemini fratres, genitus quos asper Alocus,
 Martem subdidit in vinculis, & in aera negatas
 Tentarint munire vias, steteritque reuulsis
 Pene tribus scopulis caelesti machina bello.
 Sed caret eventu nimius fauor, impotiba numquam
 Spes latata diu: nec per uenere iuuentae
 Robur Aloadae dum uellere Pelion Otus
 Nititur, occubuit Phaebo, moriensque Ephialtes
 In laeuis obliquam proiecti languidus Ossa.
 Adspice, Romae tuum iam vertice caesior hoste:
 Adspice quam rarum referens in glorijs aguen
 Italia detrusus est, quantumque priori
 Dissimilis, qui cuncta sibi caesura ruenti
 Pollicitus, patris nomen iurauerat Istri,
 Non nisi caelestis loriceam ponere Kostris.
 O iterum fatique vices! qui foeda parabat
 Romanas ad stupra natus; sua pignora vidit
 Coniugibus pernoxia trahi, qui mente profunda
 Hauserat Urbis opes, ultro victoribus ipse
 Praeda fuit, nostri quondam qui militis auro
 Aggressus tentare fidem, delictus ab omni
 Gente sua manibusque redit truncatus & armis.
 Hoc obnoxe quod veniam leti valuerit mereri,
 Si postis pendas odiis, ignoscere pulchrum
 Jam misero. peccataque genus vidisse precantem.
 Quae vindicta prior, quam cum formido superbo
 Fleat, & asuetum spoliis affligit egestas?
 Sed magis ex aliis fluxit clementia caulis,
 Consulitur dum, Roma, tibi, tua cura coegit
 Incluis aperire fugam, ne peior in arcto
 Saevire rabies ventura conscia mortis.
 Nec tanti nomen sibi pemque abolere Getarum,
 Ut propius peterere. fuit, procul arceat altus
 Jupiter, ut de laeva Numae, sedemque Quirini
 Barbaricis oculis saltem temerare profanis

P. sit,

Possit, & arcium tanti deprendere regni.
 Quamquam, si veterum certamina ritè recordor,
 Tunc etiam, pulchra cum libertate vigerent;
 Et proprio lae florenter milite patres,
 Semper ab his famae petiere insignia belli;
 Quae diversa procul toto trans aequora vires
 Exercere dabant. currus regumque catervae
 Inter abundantis fati ludibria ducebat.
 At: verò Italiam quoties circumfessit atrox
 Tempestas, ipsumque caput laesura pendit:
 Non illis vani ratio ventosa iavoris,
 Sed graviter spectata: salus duorūque placebat.
 Non qui praecipiti traheret simul omnia casu.
 Sed qui maturo vel lata, vel aspera rerum
 Consilio momenta regens, nec tristibus impar,
 Nec pro successu nimis, spartiumque morandi,
 Vincendi que modum mutatis nosset habentis.
 Cautius ingentes morbos, & proxima cordi
 Ulcera Paeoniae tradat sollertia curae;
 Patendoque secat, ferro ne largius acto
 Irrevocandum eat sedis vitalibus error.
 Sublimi certe Curium canit ore vultus,
 Aecidem Italo pepulit, qui litore Pyrrhum,
 Nec magis insignis Pauli, Mariique triumphus,
 Qui captos niveis reges egere quadrigis,
 Plus fuga laudatur Pyrrhi quam vincula Jugurthae.
 Et quamvis gemina seffum iam clade fugarit,
 Post Decii lituos, & nulli per via culpe
 Pectora Fabricii donis iniecta vel armis,
 Plena datur Curio post victoria Pyrrhi.
 Quanto maius opus solo Stilicone peracum
 Cernimus hic validam gentem, quam dura nivosis
 Educat Urfa plagis non Chaonae atque Molossos,
 Quos Epirus alit, nec Dodonae subegit
 Agmina, fatidicam si ultra jaegantia quercum.
 Primus fulmineo lento lacamine Penum
 Compressit Fabius, campo post aulis aperto
 Marcellus vinei docuit, fed tertia virtus
 Scipidae Latius tandem deterruit oris.
 Unus in hoc Stilico diversis aribus hoste
 Tres potuit superare duces, fremitque furentem
 Cunctando vicique manu, victumque relegat.
 Atque haec tanta brevi miscentem incendia Pyr-
 Sullinuit toto marens Obitotia Iulstro. (rham
 ht

Et prope ter fenas Itali per graminis herbas
 Maslylus Peno sonipes vastante cucurrit,
 Hannibalemque senem vix ad sua repulit arva
 Vindex fera patrum post bellum nata iuventus.
 Hic celer effecit, bruma ne longior una
 Esset hyems, rerum primisfif mēfibz aestas
 Temperiem cęlo pariter, belloque referret.
 Sed quid ego Hannibalem contra, Pyrrhumque
 tot annis

Certatum memorem? cum viliis Spartacus omne
 Per latus Italiae ferro baccharus, & igni,
 Consulibusque palam toties congressus, inertes
 Exuerit caltris dominos, & strage pudenda
 Fuderit imbelles aquilas fervilibus armis.
 Nosterrorum expets, & luxu mollior ætas
 Deficimus queruli, si bos abductus aratro,
 Si libata seges, non hanc ergastula nobis
 Immisere manum, nec conjurantis arenę
 Turba fuit, qualem Stilico deiecerit hostem,
 Thraces, & Æmonii poterunt, Mœsique lateri.
 Frigida terdecies nudatum frondibus Æmum
 Tendit hyems vestire gelu; totidemque solutis
 Ver nivibus viridem monti reparavit amicum,
 Ex quo iam patrios gens hæc oblitia Trionis,
 Arque Istrum transvecta semel vestigia fixit
 Thæcio lunella solo, seu lata vocabant,
 Seu gravis ira Deum, seriem meditata ruinis.
 Ex illo, quocumque vagos impedit Erinnyes,
 Grandinis aut morbi ritu per devia rerum
 Precipites per clausa ruunt, nec contigit ullis
 Annibus, aut scopulis proprias descendere terras.
 Nil Rhodope, nil vallis Athos, nil profuit Æmus
 Odyssiis, facili contemnunt Strymona saltu,
 Et frustra rapidum damnant Alichemona Bessi.
 Nubibus intantum Macedo miratur Olympum
 More pererratum campi, gemit irrita Tempe
 Thessalus, & demittit irritam cautibus Oeten
 Sperchialique, & virginibus dilectus Enipeus
 Barbaricas lavare comas, non obice Pindi
 Servati Dryopes; nec nubilifer Actia textit
 Littora Leucates. ipsę, qua durius olim
 Kelliterant Medis, primo conamine ruptę
 Thermopylę, vallata mari Scironia rupes,
 Et duo continuo connectens æquora muro

Isthmos,

Isthmos, & angustis patuerunt claustra Lecha;
 Nec tibi Parrhasios licuit munire colonos
 Frondosis, Erymanthe, jugis, equitataque summi
 Culmina Taygeti trepidę vidistis Amyclę.
 Tandem luppicium cunctis pro montibus Alpes
 Egere Getas, tot tandem flumina victor
 Vindicat Eridanus, docuit nunc exitus, alitę
 Fatorum secreta regi, quisquamne reclusis
 Alpibus alterius Latii fore creditur umbram?
 Nonne velut capta ramor miserabilis urbe
 Trans freta, trans Gallos, Pyrenęumque cucurrit?
 Famaque nigrantes succincta pavoris alas
 Secum cuncta trahens a Gadibus usque Britannū
 Terruit Oceanum, & nostro procul axe remotam
 Insolito belli tremefecit murmurę Thulen?
 Mandemulse Noti stabris, quocumque timores
 Pertulimus, festę doleant ne tritibus aures?
 An potius meminisse juvat, semperque vicillim
 Gaudia præmili cumulant inopia dolores?
 Utque sub occidua lætatis Plejade nautis
 Commendat placidum maris inclementia portum
 Sic mihi tunc major Stilico, cum lata periculis
 Mætor, atque illi redeunt in corda tumulus.
 Nonne videbamur, quamvis ad amante rigentes,
 Turribus in vallidis fragiles, procadere muri,
 Ferrateque Getis ultro se pandere porta?
 Nec vallum denique ludes arcere volantes
 Cornipedum saltus, iam jam descendere puppes;
 Sardoosque habitare sinus, & inhospita Cyri
 Saxa parant vitæque freto spumante tueri.
 Isole etiam distita brevi Trinacria ponto,
 Si rerum natura sinat discedere longe
 Optat, & Jonium refugio laxare Peloro,
 Falcatę despicens auro laquearia dives,
 Tutiore Æoliis mallet vixisse cavernis.
 Jamque oneri creduntur opes, tandemque libido
 Hæsit avaritię gravioribus obruta curis,
 Utque est ingenioque loquax, & plurima fingi
 Permittens credique timor; tum somnia vulgo
 Narrat; tum monstra Deum, monitumque sinistri:
 Quidve litentur aves, quid cum mortalibus æther
 Fulmineo vestigie loqui, quid carmine pœtat
 Fatidico custos Romani carbasus ævi.
 Territat assiduus Lunę labor, atraque Phœbe

N

Nodibus horrida: crebris ululata per urbes
 Nec credunt vetio fraudatam Sole sororem
 Telluris subeunte globos: sed castra leuata
 Barbara Thefalidas patris lunare venenis
 Incellare iubar. tunc anni signa prioris,
 Et si quod fortasse quis neglexerit omen,
 Addit cura novis: lapidosos prandinis istus,
 Molitaeque exanimae, passimque erematas
 Per bacchata domos nullis incedenda tuisi,
 Et nunquam caelo spectatum impune cometen,
 Qui primum roseo Phœbi prolatus ab ætæ,
 Quæ micat asfrigera senior cum conjugæ Cephæus,
 Inde Lycaonia paullatim expulsus ab Archo
 Crine vago Gæticæ fœdavit sidera plaustræ,
 Donec in ekigium moriens vaneferret ignem.
 Sed grauius mentes exfoitum offensa luporum
 Horrificant. duo quippe lupi tum principis nota,
 Dum campis exercet equos, violentè adorti
 Agmen, & excepti tellis. immanè relatu
 Prodigium, miramque notam duxere futuri.
 Nam simul humano geminas de corpore palmas
 Utraque perfossis emisit bellua costis:
 Illolavatiemus, hoc dextera; ventre latebant
 Intentis ambe digitis, & sanguine vivo.
 Scrutari si vera velis, fera nuncia Martis
 Ore sub Augusti casorum prodidit hostem,
 Utque manus uero virides patere retecto,
 Romula post ruptas sic virtus emicat Alpes,
 Sed malus interpres feram metus omne trahebat
 Augurium peiore via, truncataque membra,
 Nutticemque lipanti, Romæ, regnoque militari.
 Tunc reputant annos, intercepitque volatu
 Valerius is, incidunt properatis læcula metæ.
 Solutus erat Scilico, qui desperantis Ægææ
 Sponderet melinra manu: dabatque salutis
 Dux idem vatesque fuit. durate patumper,
 Inquit, & excubis hinc libribus ore querelis,
 Fatuum toleremus onus. nil nautica prorsunt
 Turbatæ lamenta rati; nec segnibus undæ
 Plancibus; aut vanis mitescunt flumina vocis.
 Nunc inflare manu, toto nunc robore niti
 Comuni pro luce decet; succurrere velis,
 Exhaurite lictum, varios aptare rodentæ,
 Omnibus & docti iullis parere magistræ.

Non

Non si perfidia nacti penetrabile tempus
 Irrupere Getæ; nostra dum Rhætia vires
 Occupat, atque alibi desudant Marte cohortes,
 Idcirco spes omnis abit, mirabile possit
 Esse mihi, si fraude nova, vel calle tæperto
 Barbarus ignotas invaderet iniucias Alpes.
 Nunc verò geminis clades repetita tyranas
 Famofum vulgavit iter, nec nota selesit
 Semita præstruatum bellis civilibus hostem.
 Per solitas venere vias, adituque sequendos
 Barbarico Romæna dedit discor dia bello.
 Sed nec præteritis hæc res incognita sacris.
 Sæpe lacessitam, sed non impune, fatemur
 Aufoniam. hæc Senonū restinxit sanguine flamas.
 Hæc & Teutonico quondam patefacta furori
 Colla catenati vidit squalentia Cimbri.
 Vile decus, quod non erexit præuius horror
 Ingentes geminat discrimina magna triumphos,
 Quid turpes jam mente fugas, quid Gallica rura
 Respiciatis, Latioque libet post terga relicto
 Longinquum profugis Ararim præingere castris?
 Scilicet Archois concessa gentibus Urbe
 Confidet regnum Rhodannæ, captique superflus
 Truncus erit. vestros stimulant si pignora sensus,
 Me quoque non impar naturæ cura remordet.
 Nec ferro sic corda rigens, ut nosse recusem,
 Quam sanctum loceri nomen, quam dulce mariti
 Quantus prolis amor, sed nunquam obliata decoris
 Obsægni latebram pietas ignava requirit.
 Nec vobis fortis monitor, mihi cautior uni.
 Hic conjux, hic progenies, hic carior omni
 Luce gener. pars nulla mei subducta procellæ.
 Accipe tu nostræ, tellus Oïnotria, mentis
 Vincula communestecum subeuntia calns.
 Exiguamque moram muris impendite tuendis;
 Dum redeo lectum referens in classica robur.
 His dictis pavidi firmavit inertia vulgi
 Pectora, mirantisque fugam compefcuit sulgæ.
 Ausaque tum primum tenebris emergere pulsas
 Hesperia, ut lectum junctis pericula vidit
 Augustum, tantoque sui stetit obfide fati.
 Protinus, umbrosa velis qua litus oliva
 Larius, & dulci mentitur Nereæ buçu,
 Parva puppe lacum prætervolat. occlus inde

Scani

Scandit inaccessos brumali fidere montes,
 Nil hyemis, eglive memor, ficille relinquens
 Jelanos antro catulos immanior exit
 Hiberna sub nocte leo, tacituque per altas
 Iacedit furiale nives. flant cola pruinis
 Alpera. fluyentes adstringit sibiria fetas.
 Nec meminit leui, nimboſue, aut frigora curat,
 Dum natis alimeta patet. fubilnis in Ardion
 Prominet Hercyniæ confinis Rhætia filvæ;
 Quæ ſe Danubii jaſtat, Rhæniq; parentem,
 Utraque Romuleo prætendens flamma regno,
 Primo fronte breves, alto mox gurgite regnaat,
 Et fluvios cogunt unda coeunte minores
 In nomen tranſire ſuum. te Cimbrica Tethys
 Diviſum biſido conſumit, Rhene, meatu.
 Thracia quinq; vadis Iſtrum vorat Amphitrite,
 Ambo habiles remis, amboglacialia ſecti
 Terga rotis; ambo Boreæ Martique ſodales,
 Sed latus, Heſperia quo Rhætia jungitur ora,
 Præruptis ſerit aſtra jugis, panditque terendam
 Vix æſtate viam. multi ecce Gorgone viſa
 Obriguere gelu. multos haufere profundæ
 Vaſta mole nives, cumq; ipſiſæpe juvençis
 Nauſraga candenti merguntur plauftra barathro.
 Interdum glacie ſubitam labente ruina
 Mons dedit, & trepidis fundamina ſubruit Auſtris
 Pendenti maleſida ſolo. per talia tendit
 Frigoribus mediis Scilico loca. nulla Lyxi
 Pocula; rara Ceres. raptos contentus in armis
 Delibaffe cibos, madidoque oneratus amiſtu
 Algentem pulſabat æquum. nec mollia feſto
 Strata dedere torum. tenebris ſi cæca repreſſit
 Nox iter. aut ſpelæa ſubit metuenda ſerarum,
 Aut paſtorali jacoit ſub culmine fulus
 Cervicem elypeo. ſtat pallidus hoſpite magno
 Paſtor, & ignoto præclarum nomine vultum
 Ruſtica ſordenti generix oſtendit alumno.
 Iſta ſub horrendis prædura cubilia ſilvis,
 Illi ſub nivibus ſomni, curaque, laborque
 Perviaſt, hæc requiem terris, hæc otia rebus
 Inſperata dabant, ille tibi, Roma. ſalutem
 Alpiæ pepererit caſe. jam ſpædera gentes
 Exuerant, Latique audita clade terroces
 Vindelicos ſaltus, & Norica rura tenebant.

Ac veluti famuli, mendax quos mortis herilis
 Nunciatus in luxum falſo rumore reſolvit,
 Dum marcent epulis, atque inter vina, chorosque
 Perſultat vacuis effrena licentia tectis;
 Si reducem dominum ſors improviſa revexit,
 Hærent attoniti, libertatemque perouſ
 Conſcia ſervilis præcordia concutit horror.
 Sic ducis aſpectu cuncti ſtupevere rebelles,
 Inque uno principis Laciūque & tota reſulſit
 Roma viro. frons læta parum, non triſtior æquo,
 Non deſecta malis: mixta ſed nobilis ira:
 Qualis in Herculeo quoties inſanda jubebat
 Euryſtheus, ſuit ore dolor: vel qualis in atram
 Sollicitus nubem mæſto Jove cogitur æther.
 Tantara vos, inquit, Getici fiducia belli
 Erigit? Hinc animo fruſtra tumuiſtis inani?
 Non ita Romanum ſati violentia nomen
 Opprimere; ut veſtros nequeat punire tumultus
 Paſte ſui. neu vos longè ſermone petito
 De morer, exemplum veteris cognoſcite facti.
 Cùm ſeruus Auſonia perſtringeret Hannibal arces,
 Et Trebiam ſævo geminaſſent ſonere Cannæ.
 Ne quidquam Emathiū pepulit ſpes vana Philippt
 Ut velut aſſictos terroretaret inertes.
 Romanos commovit atrox injuria Patres,
 Urgerent majora licet: graviterque tolere
 Urbibus inter ſe claris de culmine rerum
 Congreſſis, aliquid gentes audere minores.
 Nec pœnam diſſerre placet; ſed bella gerenti
 Punica Levino Regis quoque prælia mandant.
 Paruit imperiis Conſul; luſuſque Philipppus
 (Vilia dum gravibus populis interſerit arma,)
 Prætereunte manu, didicit, non eſſe potentum
 Tentanda; mediis quamvis in lûdibus, iras.
 Hoc monitu pariter naſcentia bella repreſſit,
 Et bello quæſiſit opes, legitique precantes
 Auxilio, menſus numerum, qui congruus eſſet,
 Nec gravis Itæto, formidandive regi.
 Nec minus accepto noſtre rumore cohortes
 (Sic ducis urget amor) præparantibus undiq; ſignis
 Conveniunt: viſoque animi Stilicone recepti,
 Singultus varios lacrymoſaque gaudia miſcent.
 Sic armenta bouum, qua vaſis turbida ſilvis
 Spargit hyems, cantus ac ſibila nota magiſtri

Certatim repetunt, & avitæ pascua vallis:
 Inque vicem se voce regunt, gaudentque fideles
 Reddere mugitus, & qua sonus attingit autem,
 Kara per obscuras apparent cornua bondes,
 Accorrit vicina manus, quam Rhætia nuper
 Vinelicis auctam spojis defensa probavit,
 Venit & extremis legio prætenta Britannis,
 Que Scoto dat frenata truci, ferroque notatas
 Perlegit exangues Picti moriente figuras.
 Argina quinetiam flavis obiecta Sicambriis.
 Qæq; domant Catos, immanis uetulosq; Cherufcos,
 Huc omnes vertere minas, tutumque remotis
 Escubiis, Rhenum solo terrore relinquunt.
 Ullane posteritas credat? Germania quondam
 Illa ferax populis, quæ vix instantibus olim
 Principibus, tota poterat cum mole teneri,
 Tam sese placidam præstat Stiliconis habenis,
 Ut nec præfidiis nudat ad limite tenet.
 Expositum calcare solum, nec transeat amnem.
 Incollo litan metuens attingere ripam.
 Celsior d' eunctis, unique æquande Camillo!
 Vestris namque armis Alarici fracta quietis
 Ac Prenni rabies, confusus rebus uterque
 Divina tribuissis opem, sed tardior ille
 Jam captæ vindæ patris; tu sospitis ultor.
 O quantum mutata tuo fortuna regressu!
 Ut sese pariter distudat in omnia regni
 Membra vigor, vivulus; redit color urbilibus ggris!
 Creditur Herculeis lucem renovasse lacertis
 Famina dilecti fati impensa mariti,
 Et juvenem sprete laniantum fraude novercæ
 Non sine Circæis Lætonia reddidit herbis,
 Cretaque, si verax narratur fabula, vidit
 Minoum rupto puerum prodire sepulcro:
 Quem senio vates avium clangore repertum
 Gramine restituit, miræ nam munere sortis
 Dulcisa mella necem, vitam dedit horridus anguis,
 At tuus adventus non unum corpus ab umbris,
 Sed tot communis populos sub morte jacentes,
 Totaque tartareis & faucibus oppida traxit.
 Ipso Roma die, nec adhuc ostenditur auctor,
 Personavit visisse ducentem, lætisque Quirites
 Vocibus auspicium cæti plauserunt iunphi,
 Muniti Stilicone suo, quis gaudia verò

Prin-

Principis, amplexus alacris quis discipat aula?
 Pulveris ambiguam nubem specularum ab altis
 Turribus, incerti, socios apponet, an hostes
 Ille g' obus, mentem suspensa silentia librant,
 Donec pulvereo sub turbine sideris instat
 Emicuit Stiliconis apex, & cognita fuisse
 Canities, gavitæ repens per mœnia clamor
 Tollitur, ipse venit, portas secuta per omnes
 Turba salutatis effunditur obvia fignis.
 Non jam delectus miser, nec falce per agros
 Deposita, jaculum vibrans ignoville melior,
 Nec tentat clypeum projectis iunere raistris
 Bellona ridente Ceres, humilisque novorum
 Seditio clamosa ducum: sed verâ juvenus,
 Verus ductor adest, & vivida Martis imago.
 Prospera sed quantum nostræ spes addita menti,
 Tantum exempta Getæ: qui verjæ proximus altris
 Post Alpes jam cuncta sibi promissit apertas,
 Nil supe esse ratus, postquam tot summa pulsas,
 Cinctaque fluminibus crebristox mœnia cernit;
 Tot subitos pedites, equitum tot conspicit alas,
 Sequè velut clausum laqueis, sub pègore furtim
 Ætatur, & nimium pronq; serore petire
 Jam piget Italiæ, sperataque Roma teneri
 Visa procul, imagi subeunt iam tædia cæpti,
 Occultat tamè ore metum, primoque suorum
 Consultare lubet bellis, anlique verendos.
 & ringeri sedere patres, pellicæ Getarum
 Curia: quos plagi decorat numerosa cicatrix,
 Extremulos regit hasta gradus, & nititur altis
 Pro baculo contis non exarmata feneçus.
 Hic aliquis gravior natu, cui plurima disti
 Consilijque fides, defixus lumina terra,
 Conspatijq; comam, capuloque acclinis eborno:
 Sinuero non fallor, ait, tricefima currit
 Bruna serè, rapidum postquâ tranavimus Ilium,
 Romanamque manum tantis elusimus annis,
 Sed nunquam Mavors adco confluxit in arctum
 Res, Alarice, tuas, per tot certamina ducto
 Crede leni, qui te tenero vice patris ab ævo
 Gestatum passiva solitus donare phætra,
 Atque aprare breves humeris puerilibus arcus,
 Sape quidem frustra monui, servator ut idâ
 Federis Enathia tutus tellure maneres,

Sed

Sed quoniam callide rapuit te flamma iuventa,
 Nunc saltem, si cura tibi manet ulla tuorum,
 His claustris evade, precor, dumq; agmina longè.
 Dum licet, Hesperii præceptis elabere terris,
 Ne nova prædari cupiens, & parta reponas,
 Passorūque lupus scelerum delicta priorum
 Intra sepra laus, quid palmitis uber Etulci,
 Quid mihi nescio quis proprio cū Tibride Romam
 Semper in ore geris? referunt si vera parentes,
 Hanc urbem insano nullus quæ Marte petiuit
 Lætatus violasse redit, nec Numina sedem
 Destituunt, iactata procul dicuntur in hostem
 Fulmina, divinique volant pro mœnibus ignes,
 Seu celum, seu Roma tonat, si temnis Olympum,
 A magno Scilicone cave, qui semper iniquos
 Fortuna famulante premit, scis ipse, perosis
 Arcadie quam densa rogis cumulo verit ossa:
 Sanguine quam largo Grajos calefecerit amnes.
 Extinctæque fores, nite sub nomine legum
 Proditio regni que favor texisset Fœi.

Talia grandævum flammata fronte loquentem
 Obliquique tuens oculis non pertulit ultra;
 Sed rupit rabidas accensa superbia voces.
 Si non mentis inops, fraudataque sensibus ætas
 Præbere veniam, numquã hæc opprobria linguz
 Turpia Danubius ne sospite ferret inultus
 Anne, tot Augustos Hebro qui teste fugavi,
 Te patiar suadente fugam, cum cesserit omnis
 Obsequiis natura meis? subsidere nostris
 Sub pedibus montes, arcescere vidimus amnes,
 Non ita Dii Getici faxint, Manesque parentum,
 Ut meo converso telegan vestigia cursu.
 Hanc ego vel victor regno, vel morte tenebo
 Victus humum per tot populos, urbemq; cucurri,
 Fregi Alpes, galeisque Padum victricibus hausi.
 Quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
 Tunc quoque pollebat, nullis eum federet armis.
 At nunc Illyrici postquam mihi tradita iura,
 Meque suum fecere ducem: tot tela, tot enses,
 Tot galeas multa Thracum sudore paravi,
 Inque meos usus vestigal vertere ferri
 Oppida legitimo iussu Romana coegi.
 Sic me fata sœvent. Ipsi; quos omnibus annis
 Vastabam, servire dati, noctitura gementes

Arma

Arma dabant, flammique diu mollitus, & arte
 In sua dama chalybs fabro lugente rubebat.
 Hortantes his adæ Deos, non somnia nobis,
 Nec volucres, sed clara palam vox edita lucco est;
 Rumpe omnes, Alarice, moras. hoc impiger anno
 Alpibus Italiz ruptis penetrabis ad Urbem.
 Huc iter usque datur, quis jam post talia segnis
 Ambigat, aut cœlo dubitet parere vocanti?
 Sic ait, hortatuque suos belloque viæque
 Instruit, attollunt vanos oracula fastus.
 O semper tacita sortes ambage malignæ,
 Eventuque patens, & nescia vatibus ipsi
 Veri sacra fides! Ligurum regione suprema
 Pervenit ad fluvium (miri cognominis) Urbem.
 Atque illic domitus vix tandem interprete casu
 Agnovit dubiis illius vocabula fatis.
 Nœnon & Strilico pugnam poscentia movit
 Pleno caltra gradu, dictisque instigat euntes,
 Nunc ò nunc, Socii temerata sumite tandem
 Italiz pænas, obsessi Principis armis
 Excusate nefas, deploratumque Timavo
 Vulnerus, & Alpium gladiis abolere pudorem.
 Hic est, quem toties campis iudistis æhivis
 Quem discors, odistis que anceps civilibus orbis,
 Non sua vix tutata diu; dum sedera fallax
 Ludit, & alterna periturâ vendidit auxil.
 Credite nunc omnes, quas dira Britannia, gentes,
 Quas Ilter, quas Rhenus alit, pendere paratas
 In speculis, uno tot prælia vincite bello.
 Romanum reparare decus, molemque labantis
 Imperii fulcite humeris, hic omnia campus
 Vindicat: hæc mundo pacem victoria sancit.
 Non in Threiciis Æmi decernimus oris:
 Nec super Alpheis umbrantia Maxala ripas
 Constitimus, non hic Tegeen, Argosque tuemus,
 Visceribus mediis, ipsoque in corde videtis
 Bella geri: patrem clypeis defendite Tibrin.
 Talia, nunc pediti turmæ nunc mixtus cœlestri,
 Dicta dabat: simul externis præcepta sero bat
 Auxiliis, ibat patiens ditiosis Alanus,
 Quã nostræ iussere tubæ: mortemque petendam
 Pro Latio docuit gentis præclaræ Alanæ,
 Cui natura breves animis ingentibus artus
 Finxerat, immantique oculos infecerat ira.

M

Vul-

170 CL. CLAUDIANI
 Vulneribus paravulla vacat, relictisque contis
 Gloria sedati splendet insidantior oris.
 Ille tamen mandante procul Scilicet citatis
 Acceleravit equis, Italamq; momordit arenam;
 Felix, Elysiisque plagis & carmine diqnas,
 Qui male suspectam nobis impensus arsit
 Vel keto purgare fidem: qui iudice ferro
 Diluit immeritum laudato sanguine crimen.
 Morte viri turbatus eques flectebat habenas,
 Totaque praetulo nutascent agmina corvus,
 Ni celer instructa Scilicet legione secutus
 Subsidiis Peditum pugnam instaurasset equestrem
 Quis Musis, iploque licet Pagan recepto
 Enarrare queat, quantum Gradius in illa
 Luce suae dederit fundator sanguinis urbi?
 Altius haud unquam toto descendimus ense
 In Jugulum Scythiae: tanta nec clade superbum
 Continuis Tanaim, vel cornua fregimus Istri,
 Invisum miles sitiens haurire cruorem
 Per varias vestes, onerataque plaustra metallo
 Transit, & argenti cumulos, & caedis avarus
 Contemptas proculcat opes. pretiosior auro
 Sanguis erat. passim neglecti prodiga lucri
 Ira laevis strictis odium mucronibus explet.
 Purpureos cultus, absumptas igne Valentis
 Exuvias miserisque graves crateras ab Aris,
 Raptaeque flagranti spirantia signa Corintho
 Callidus ante pedes venientibus obliquit hostis
 Incautum; neque enim feralis praeda moratur.
 Sed iustos praebent stimulos monumenta doloris.
 Afferitur ferro captivum vulgus, & omnes
 Diversae vocis populi, quos traxerat hostis
 Servitio, tandem dominorum flage redempti
 Blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
 Desertoque Lares & pignora laeta revolvunt.
 Miratur sua quemque domus, cladesq; narrat
 Ordine, tum grati referunt miracula belli.
 Quis tibi nunc, Alarice, dolor, cum Marte perirent
 Divitiae, spoliisque diu quaesita supellex,
 Pulsaretque tuas ululatus conjugis aures,
 Conjugis in viro quo dudum freta marito
 Demens a fonsidum gemmata monilia matrum,
 Romanasque alta famulas cervicce petebat?
 Scilicet Argolicas, Ephyrejasque puellas

Cepe-

DE BELLO GETICO. 171
 Ceperat, & pulcras iam fastidire Laeonas,
 Sed Dea quae nimis obstat Rhamnusia votis,
 Ingemuit, flexitque rotam. donata pera viduos
 Pauperies, unoque die Romana rependit
 Quidquid ter denis acies amissimus annis.
 O celebranda mihi cunctis Pollentia seclis!
 O meritum nomen felicibus apta triumphis!
 Virtutis fatale solum; memorabile bustum!
 Barbariae! nam saepe locis, ac sinibus illis
 Plena laeessito rediit vindicta Quirino.
 Illic Oceani stagnis excita supremis
 Cimbrica tempestas, aliaque immissa per Alpes
 Iisdem procubuit campis. Jam procius aetas
 Adveniens geminae gentis permisceat ossa,
 Et duplices signet titulos commune trophaeum.
 Hic Cimbro, forteque Getas, Scilicet peremptos
 Et Mario, claris ducibus, tegit Itala tellus.
 Disceite vesanae Roman non temerere gentes.

CL. CLAUDIANI
 DE
 SEXTO CONSULATU
 HONORII AUGUSTI
 PANEGYRIS.

Praefatio.

OMNIA quae sensu voluverunt vota diurno,
 Vestro sopito reddidit amica quies,
 Venator defessa toro cum membra reponit,
 Mens tamen ad sylvas & sua iustia redit,
 Iudicibus lites, aurigae somnia currus,
 Vanaque nocturnis meta cavetur equis.
 Furto gaudet amans, permutat navita merces,
 Et vigil elapsa querit avarus opes.
 Blandaque largitur frustra sitientibus agris
 Irriguus gelido pocula fonte sopor.

H 2 Me